

В десятиліття існування Т-ва Укр. Роб.-Фарм. Дім

СТАТТІ УЧНІВ ВИЩОГО ОСВІТНЬОГО КУРСУ, ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ ЗАРАЗ В ЦЕНТРАЛЬНОМУ БУДИНКУ У ВІННІПЕГУ.

КОЛИСЬ, А ТЕПЕР.

Цього місяця організовані українські робітники і фермери цієї Канади обходять 10-ту річницю існування своєї організації ТУРФДім. Від великих промислових міст до найглухіших закутків Канади, вони переняті однією думкою, одним бажанням.

І згадка, мимоволі, переноситься у ті часи, коли чимало з нас уважали ще себе виборними, чистокровними потомками славних запорожців, що готові були "душу і тіло положити" за рідну неську Україну, лише не розуміли, як це зробити. Замість "душі і тіла" ми щедро "складали жертви" на "народні цілі": на делегацію до Парижа, Український Червоний Хрест, Сироту Іваса, національну оборону і т. п. Ми так переняті були тою дитячою вірою у пансько-патриотичне спасення України, що кожного дурисвіта уважали за спасителя неської України. А було їх чимало.

Аж довідались ми з "народного часопису", що у Вінніпегу появилася якась "большевицька", така страшна, що прямо годі повірити. Де-ж то — нашої України не признають, з Поляками і Жидами ладять, Інтернаціонал який заводять. І ми у нашій дитячій наївності чудувалися, як то люди могли аж так упасти і подопати той наш ідеал святий.

Ми хотіли України, але не розуміли якої. Нам малювали її, як чисту, непорочну, многострадальну, що стоїть у ярмі ворожого. "Спасайте Україну, визвольте", казали нам пани, патріотичні провідники. Але як? Це не казали, а самі ми не знали. І якої України ми хотіли, цього також не знали. Чи мала вона бути лише, як образом, вбраним за шкло, чи простір землі, чи народ, — цього не розбирали. А устрій державний який мав бути? Хто мав керувати життям тої України: пани чи робітники й селяни? Про такі речі гріх було подумати й питати. Адже у нас є передові мужи, народні діячі, доктори, пани, графи, ще і один князь, і це до них належить.

Прихав "професор" за пошкою "національної оборони", а ми йому моментально шість сот доларів "позичили", слова не кажучи. А "большевицькі", що завзято виступали проти таких річей, що радили подумати над тим, що робимо й кому на користь, ми готові були на кусні порвати за таку "нелюдність". Визволення України — питання

хвилі, а вони перешкаджають. Чудак!

Але часи змінюються, — змінюються й люди. Десять років не такий довгий час, та яку силу досвіду, розчарувань та науки ми набрались.

Ми переконалися, що Україна не збудемо, бо та Україна, на яку пани закусували зуби, є в руках українських робітників і селян. Ми зрозуміли, що нема чого допомагати панам здобувати втрачене панування на Україні, що нам треба боронити Радянську Україну від панських зазіхань. Позичка пропала, делегація конференції не бачила, фонд "Червоного Хреста", якщо виходив поза границі Вінніпегу, то — як родовитий пан — встидав іти між бідаків, але оставався при панах. "Сирота Івас" помер.

Ми переконалися, що панам — нашим "народним діячам" — настільки розходилося за Україну, наскільки це було в інтересі їх власної кишені. Ми навчилися, що Українці, як кожний інший народ, є поділені на класу пануючих і класу працюючих; що любити Україну не значить упадати на коліна перед якимсь божеством, чи уявленим образом, але активно помагати працюючим Україні. Так само треба помагати всім іншим угнетеним і покривдженим у боротьбі за їхню кращу долю, бо визволення всіх поневолених залежить від їх об'єднання проти спільного ворога, яким є міжнародний капіталізм. Треба боритися проти несправедливості і гнету, якими ми колись одушевлялись, думаючи тільки про панів і вождарів. Ми зрозуміли, що неможливо є обернути колесо історії взад та завести старий суспільний порядок на Україні, що це дурниця і воно нам, працюючим, на шкоду, а не на користь.

Ми навчилися пізнавати світ та дивитись на все з точки погляду працюючих, і як працюючі — бути свідомими своєї ласи та других осявідомляти. В нас вже нема стремління до якогось абстрактного божественного ідеалу, але маємо ясно витчену мету до рівності й братерства, до волі всіх працюючих, угнетених, кривджених і визискуваних. Сьогодні ми горді з того, що Україна, разом з другими Радянськими Республіками, вказує світові шлях до кращого людського життя.

І це все завдяки нашій організації Товариству Український Робітничо-Фармерський Дім. Іван Гладун.

ТУРФДІМ І ЖІНОЧА СЕКЦІЯ.

Зорганізоване українське робітництво і фермерство в Канаді обходять цього місяця десяту річницю існування своєї сильної одинокі робітничо-фермерської організації в Канаді — ТУРФДім. Яку працю виконала організація ТУРФДім за цей короткий час свого існування, про це відомо українському загалові, і про це широко розписувались — злишне.

За останніх 10 років ТУРФДім згуртувало в свої ряди тисячі членів і членкинь. По цій широкій Канаді від моря до моря ТУРФДім має відділи й товариства, має свої інституції, в яких провадиться культурно-освітня праця.

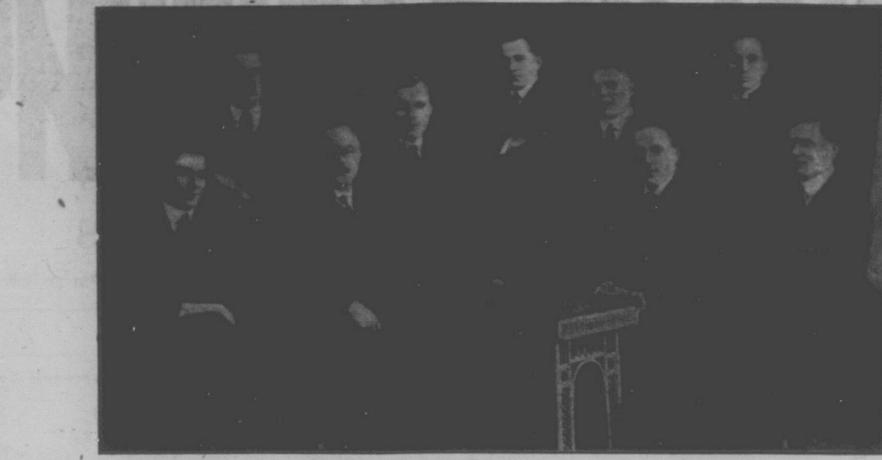
Великий загал працюючих по всіх закутках, по майнах, фабриках і фармах, читає своєю робітничо-фермерською пресою: "У.Р.В.", "Ф.Ж.", "Робітничо" і "Світ Молоді".

ТУРФДім влаштує Вищі Освітні Курси, які дають нам учителів і дрігентав. Засновано Драмспівгуртки, в яких гарно розвивається робітниче мистецтво. За ініціативою членства ТУРФДім зорганізовано

Жіночу Секцію, одинокі всебічно організовані українсько-го трудового жіноцтва в Канаді. Пізніше почали з нашої організації брати приклад українські патріоти, які все ладять робітників, і собі почали організувати жінок. Та хто сам власною працею не творить, але малує за іншим, той нічого не створить, а хоч щось зробить, то воно буде штучне.

Коли наша організація розпочала організаційну працю серед жіноцтва, вона нізаким не малувала. Вона бачила, що для добра робітничої справи треба організувати жінок, треба дати їм спромогу вчитися, осявідомлятися й ставати до боротьби за краще життя; треба виховувати матерей, бо від їхнього виховання залежить у великій мірі й виховання дітей. Навіть створення пізніше Секції Молоді треба вже завдячувати тому, що матері цієї молоді зрозуміли значіння організації й післали до неї своїх дітей.

Нині наша Жіноча Секція, разом зі всім членством, святкує десятилітній ювілей ТУРФ-

Члени Екс. Комітету Укр. Соц.-Дем. Партії, робітники редакції і друкарні "Робочого Народу", що з деякими іншими активнішими товаришами були ініціаторами заснування ТУРФДім (тоді Створення Український Робітничий Дім) і побудовання Українського Робітничого Дому у Вінніпегу. З ліва на право: т. Т. Кульчицький, Г. Яловега, А. Дьоло, П. Лотоцький, І. Зелес, Д. Лобай, М. Попович, Л. Никорак і І. Навітський.

Дім. Святкує масово, бо нині вона гуртує в своїх рядах тисячі свідомих робітниць і фермерок, що розуміють значіння організаційного життя.

Тисячі робітниць і фермерок читають і поширюють робітничо-фермерську пресою. Органом Жіночої Секції є журнал "Робітниця", яка розходить в 15 тисячах примірників місячно.

Коли ми заглянемо до нашого журналу "Робітниця", то побачимо поважні дописи наших товаришок, які дописують про робітничий рух з місцевості.

Коли заглянемо в минувшину і пригадаємо ті часи, коли більшість наших товаришок були неграмотними, як вступає до організації, а тепер вони вже й дописують до нашої преси, то ми, жінки-робітнички, зробили великий поступ.

Всю науку й освіту, яку ми здобули в нашій організації, ми завдячуємо одинокі нашій могутній організації ТУРФДім!

Хай-же з днем десятиріччя ТУРФДім це краще розвивається наша праця! Хай живе Товариство Укр. Роб.-Фарм. Дім.

А. М.

ПРАВДИВИМ ШЛЯХОМ.

Дорогі Товариші й Товаришкі! З нагоди десятилітнього ювілею ТУРФДім, я збух висловити те, що цій організації прислуговується.

Не хочеться вірити, коли подумаєш, що це тільки десятиріччя, як почало свою працю ТУРФДім.

За десять літ своєї невпинної праці ТУРФДім дало можливість відкрити завзані очі кільком тисячам робітників та робітниць. За такий короткий час праці збудовано кілька десятків інституцій, в яких провадиться правдива наука, та виховується наша робітничка Молодь. За 10 років тяжкої праці ТУРФДім дало поживний корм для ума десяткам тисяч робітників. В боротьбі за правду, воно осявідомляє невідомим людям та виводить їх на правдивий шлях.

Хіба це вже кінець десятилітній праці? Ні, в його кінці немає і границь в його не знайдеш. При допомозі ТУРФДім з'організовано Р.З.Т., яке сьогодні числить около сім тисяч членів. Р.З.Т. безупинно зростає тому, що воно дійсно є заповогове товариство. Тільки воно одне в Канаді, яке дійсно є створено для того, щоб прийти з допомогою своєму членству. При ТУРФДім створено Жі-

ночу Секцію, як рівно-ж Секцію Молоді, які сьогодні ведуть успішно свою працю. А хіба не потрібно згадати про нашу пресою, яка розходить в найвіддаленіших закутках Канади і яку всі робітники та фермери з захопленням читають? Вона зробила і робить найбільшу прислугу для українського робітництва і фермерства цілої Канади тому, що вона слідує за всіма подіями і вивітлює їх в правдивий спосіб.

Далі треба згадати про це, що стараннями ТУРФДім осяновано вже третій В.О.К. Два попередні дали багато учителів та працівників для робітничої класи, як рівно-ж цей третій є заснований тому, що відчувалася потреба робітничих учителів. І це все є найбільшим свідком корисної праці ТУРФДім.

Сьогодні, ми сміло кажемо, що тільки одинокі робітничка організація вказує правдивий шлях робітникам і веде завзято боротьбу за визволення його з капіталістичного гнету. На закінчення я скажу від щирого серця: Слава і честь Товариству Український Робітничо-Фармерський Дім за його тяжку та ширшу працю! Хай живуть його основателі та працівники! І. Костан.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЖИТТЯ У ВЕНКУВЕР.

Тисячі українських робітників фабрики, шахти та ріллі святкуватимуть 24. і 25. березня ц. р. десятилітні роковини існування своєї культурно-освітньої організації ТУРФДім. Буде це, радше, маніфестація наших з'організованих сил та підсумування наших десятилітніх здобутків. Українські свідомі робітники й робітнички святкуватимуть це свято не в такому розумінню, як це розуміють церковники, свяжучи свої "водосвятія"; бо ми вже повіростали зі всіх забобів і розуміємо, що наші робітничі свята не є на це святкування, щоб святити та чолом бити, але святкуємо їх тому, щоб підсумувати наші здобутки і позичити казати їх іншим робітникам.

Венкуверські робітники й робітнички розуміють значіння цього свята, разом з нашим відділом ТУРФДім візьмуть в нему участь.

Українське робітництво на канадському далекому заході зрозуміло значіння організації. Ми знаємо, що тільки завдяки ТУРФДім маємо зараз найсильнішу, найбільш повноцінну українських робітників і фермерів; знаємо, що в кожному відділі кується наука, класове знання і ліквідується неграмотність; знаємо, що українська пісня і штука розповсюджується нашими драмспівгуртками до найглухіших закутків Канади.

Наша організація ТУРФДім виховала й дала нам цілий ряд товаришів і товаришок, які зараз беруть активну участь у трейд-юніях, а то й зміло ведуть в них перед. З цими нашими робітниками числяться

робітнички інших народностей і це поставило нас, Українців в Канаді, на рівні з іншими робітниками, що прибули з культурних країн.

Що правда, в Канаді є ще й інші українські так звані виховні організації, але вони дали українському загалові таких типів, яких треба ще меншого брата", робітничка і фермера. Ці ворожі українці дали нам попів, адвокатів, різномодних агентів, політишенів, та інших фаховців на те, щоб вони жили нашою працею і дерли шкіру зі "свого меншого брата", робітничка і фермера. Ці ворожі українці дали нам попів, адвокатів, різномодних агентів, політишенів, та інших фаховців на те, щоб вони жили нашою працею і дерли шкіру зі "свого меншого брата", робітничка і фермера. Ці ворожі українські робітничка і фермерам організації ігнорують всякий робітничий та фермерський поступ і ворожо відносяться до робітничо-фермерських організацій, а свої культурно-освітні надбання маніфестують мордобиттями, брехнями, накладами на робітничі організації. Для оборони визиску вони організують українську молодь в бойскаутів. Та цим вони не спираються до піднесення культурного урівня серед українського загалу в Канаді. Навпаки, їхня "наука" старастися втримати українські працюючі маси далі в темноті й покорі до своїх панів. За цю свою службу одержують вони від панів капіталістів похвалу та грошеву піддержку на свої газети. Але й капіталісти з наймитами не дуже то числяться, тільки використовують їх для своїх особистих інтересів, а відтак ще й сміються з них. Українське робітництво зрозуміло прекрасно ціль і завдання цих "народних діячів". Венкуверські робітники й робітнички згуртувалися численно коло організації ТУРФДім і за три роки свого існування вони числом зросли з десятка до сотки. Навіть ті робітники й робітнички, що до організації ТУРФДім не належать, не дають себе вже вільними розводити панським агентам,

а до нашої організації відносяться прихильно й час від часу помагають її матеріально.

Наші здобутки на культурно-освітньому полі за минулих 10 літ великі! Навіть наші вороги дивляться на них з подивом і час від часу ставлять нашу організацію за вірець своім ледво животиючим гурткам. У нас на заході лідери з ворожих таборів не мають поперти. Приїждили вони часом до Венкувер, але не скориставши з тої побідки нічого, вони вертали туди, звідки прийшли. "Гостювали" в нас такі визначні "гості", як рутенський архієпископ Шептицький, міністер заграничних долларових справ Осип Назарук, Володимир Бачинський та багато інших "народних діячів". Деякі з них ради були, що мали реторик-ткет, бо інакше прийшлося-б було їм вертати назад на колесах петлюрівської республіки.

Наша організація у Венкувер чим раз то сильніша та зростає. Говорити про здобутки нашої загальної організації ми можемо більше, як про наші льокальні тому, що наш відділ це тільки переживає третій рік свого існування. Але й за так короткий час ми зробили і придбали багато. Членство всіх наших братніх організацій числить більш дві сотні членів і членкинь, Діточа Школа існує, драмспівгурток також в нас є і активно працює; плану під будову Укр. Роб. Дому ми купили й віримо, що це такий цього року збудуємо свій Укр. Роб. Дім. Вороги наші казаться і завидують нашій організації та її здобуткам; часом такі отверто й брешуть на нас, але робітнички вже на їхній брехні розуміються і воля для нас є більш корисною, як шкідливою. Ми віримо, що в найближчих роках ТУРФДім зростає до такої організаційної сили, що нашим ворогам не буде місця в Канаді між українським працюючим загалом. Але нам всім треба нешнито працювати в наших організаціях. Ми повинні з кінцем першого десятиліття існування ТУРФДім і з початком надходячого прирети собі, що двадцятилітні роковини ми святкуватиме повною побідкою не тільки над темнотою, але й над визиском! Хай майбутніх десять літ будуть тими роками, що принесуть волю всему працюючому народові!

О. Шолдрі.

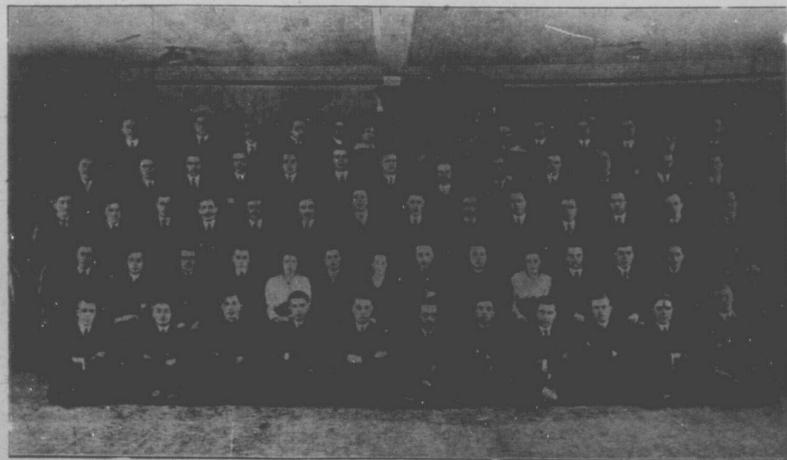
КЛИЧІ ДО ДЕСЯТИЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ТУРФДІМ.

Культурно-мистецька галузь:

1. Змінити й підвищити якість драматичних і співачських гуртків та мандолинових і інших оркестр.
2. Повести рішучу боротьбу не за скідність, але за якість представлень.
3. Робітничо-фермерську сцену перетворити в трибуну культурного виховання працюючих, усунувши з неї "ковбасу і чарку". Замінити її справжніми творами, по можливості соціального й робітничо-побутового змісту.
4. Встановити всюди при відділах кімнати-читальні та бібліотеки.
5. Звернути більшу увагу на музичне виховання молоді.
6. Запровадити у відділах Секції Молоді здоровий спорт, фізичні вправи, плекати серед них одночасно любов до пролетарського мистецтва й осявідомлювати її класово.

Матеріальна галузь:

1. Сплатити довг центрального будинку друкарні й школи В.О.К. у Вінніпегу.
2. Сплатити довги будинків на місцях.
3. Зарегіструвати на домініяльну інкорпорацію ТУРФДім всі ті будинки, які до цього часу ще не зареєстровані.
4. Встановити стабільний освітній фонд при Ц.В.К. ТУРФДім.
5. Забезпечити матеріально Вищий Освітній Курс, який зараз відбувається.

Відділ Української Соціал-Демократичної Партії у Вінніпегу, що разом з Просвітньо-Драматичним Товариством ім. В. Винниченка в 1918 році був основоположником ТУРФДім (тоді Стів. Укр. Роб. Дім).

ЗДОБУТОК УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА В ТОРОНТО.

Через довгий час українські робітники, організовані при Товаристві Український Робітничо-Фармерський Дім, не мали спомогли розвинути свою організацію в Торонто тому, що по перше — не мали свого приміщення, в якому могли б проводити свою роботу як слід, а по друге — не були свідомі своїх сил. Мусіли вишукати невигідний будинок, в якому провадилася вся організаційна праця.

стала заразом і центром робітничих організацій південного Онтаріо. Коли вже будова було скінчено, можна уявити собі радість робітників Торонто. Це піднесло їх на дусі й вони з новими силами і завзяттям ваялися до праці так швидко, що невдовзі самі собі не хотіли вірити, що вони так успіли. Все це треба завдячувати новому будинку.

Згодом і членство побільши-

Український Робітничий Дім (будинок ТУРФДім) в Торонто, Онт., осідок Онтарійського Провінціального Комітету ТУРФДім.

В цім будинку робота провадилася дуже кипучо. Це й звернуло увагу робітників Торонто і заставило їх подумати над тим, щоб-то зробити, аби поліпшити ті умовини, серед яких вони потрапили-б вести працю багато ліпше, ніж дорі вели. По довгий нараді рішили збудувати власний Укр. Роб. Дім.

При кінці 1927 року почалася будова Укр. Роб. Дому в Торонто. Роботу вдалося розпочати й провадити при допомозі великого свідомого українського робітництва в Канаді.

За десять місяців побудували свою власну святиню, що

робота ще краще закінчилася.

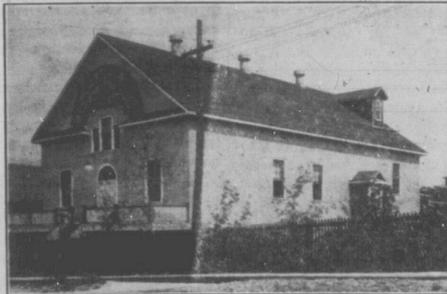
Нині, в часі святкування десятилітнього ювілею ТУРФДім, ми можемо сміло показати цей великий здобуток нашої організації, а саме Укр. Роб. Дім в Торонто. То-ж стараймося, товариші й товаришки, щоб за других десять літ наша організація зросла до того, щоб у ній було згуртоване все українське робітництво й фармерство, щоб наші інституції пишались в кожній місцевості й щоб самі ми заклали вільним життям без панів і наймитів.

Курсантка Е.

В ЧІМ ПОЛЯГАЄ СИЛА НАШОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Сила нашої організації полягає в тому, що в її рядах згуртувалася найбільше життєвездатна частина української і-

лицю північного Онтаріо, де в невеличких майнерських кемпах, а також біля таких-же малих невеличких фабрик паперу,

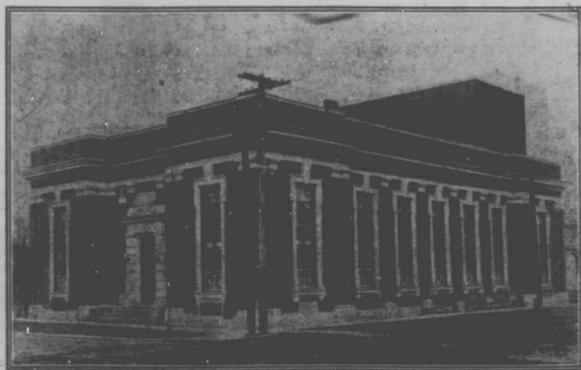

Український Робітничий Дім (будинок ТУРФДім) в Тімміс, Онт., осідок Окружного Комітету північного Онтаріо.

миграції, яка силою економічних обставин змушена жити по різних місцях просторой Канади, та працювати в різних галузях індустрії.

Беручи на увагу, що до нашої організації належать робітники копалень золота, вугля, залізнодорожники, лісовики, фармери, та невелика частина трудової інтелігенції, ця різноманітність занять нашого членства є найкращим доказом, що наша організація є виразником почувань і стремлень нашої імміграції, тим самим є мозком і серцем культурно-освітнього життя українського трудового народу.

живе українське робітництво, яке в більшій частині заїхало в північну околицю перед літаним і з якого деякий процент приспособився там до сталого життя та погодився з думкою,

Праворуч: центральний будинок Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім сьогодні. В ньому містяться всі головні заряди наших організацій, друкарня, редакції і адміністрація нашої робітничо-фармерської преси, школа Вищого Освітнього Курсу, місцеві відділи всіх наших організацій, їхні заряди і дитяча школа. В будинку є теж велика театральна зала. Ліворуч: будинок ТУРФДім у Вінніпегу в 1919 р., як тільки його було побудовано.

Наші десятилітні культурно-освітні надбання яскраво впадають в очі всякому, хто переведе реальне-порівняння культурного життя нашої імміграції поодиноких місцевостей, між тим часом, коли нашої організації там не було, а тим, від коли наша організація повстала.

Для приміру візьмемо око-

що темнота повинна вмерти. Є там серед майнерів частина таких, які перед кільканими роками, через лісові гущі та кам'яні скали пробивалися до околиці, де виростили нині містечка Тімміс, Савт Поркюпайн, Шумейкер та другі, що сьогодні є центром копалень золота.

Деякі з цих містечок є членами нашої організації і були її основателями. Вони перемагали всі труднощі організаційного життя аж доти, поки організація не стала масовою.

Всякому, хто захоче пошукатися цим, як жили наші люди в північному Онтаріо в часах, коли між ними не було нашої організації, а як живуть сьогодні, не трудно про це довідатися від пересічного твезрезого робітника, який прожив там деякий час. Ці оповідання будуть найкращим доказом того, яку рольовалу переміну зробила наша організація в житті наших робітників, що відділені далеким простором від більших культурних центрів Канади.

На місце давніх масових хатніх забав-гулянь, плясства, картографства, та висиджування по "пуд-румах", прийшли представлення, концерти, мітинги, дитячі школи, часописи, книжки, мандолинові оркестри, та три Робітничі Доми — в Тімміс, Савт Поркюпайн і Ансонвил.

Видиваючи старі поняття

та лишуючи за собою все це, що руйнує матеріально, фізично і морально всяку людину, наші робітники, без допомоги великих інтелектуальних сил, без хитрої мови, будують так, як уміють свою організацію, яка являється для них місцем розради і зархоти до життя серед сірої буденщини, що монотонно тягнеться з дня на день в малих майнерських чи фабричних містечку.

Наскільки щиро робітництво зжилася з організацією і цінить її, свідчить хоч би те, що в кількох місцевостях північного Онтаріо, як тільки відкривається нова майна чи фабрика, до якої приїжджають наші робітники, вони при найближій нагоді творять відділи нашої організації ТУРФДім, або відділи братньої — Р.З.Т.

Так повстала організація в Киркленд Лейк, Русен, Капукейсинг, які загалом в недалекій будучині мати свої доми, щоб не лишатися під зглядом культурним позаду других місцевостей.

Обходячи десятю річницю існування нашої організації, ми гордо і сміло дивимось у майбутнє нашої організації, яка стала необхідністю життя нашого робітництва й фармерства, будівничим якої є найкращий, найбільш життєвездатний елемент серед українського трудового народу Канади.

Хай живе ТУРФДім!

М. Гнатюк.

НАША ОРГАНІЗАЦІЯ В КІЧЕНЕР.

На порозі десятої річниці Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім приходиться дершо сказати про наші переживання за час існування нашої організації. Треба повернутися назад і згадати всі ті стежки, якими ми ходили в Кіченер перед вступленням до ТУРФДім.

Не зважаючи минулого на увагу, не могли-б ми відірвати себе і нашого величезного поступу. Тільки в той спосіб ми можемо перекозатися, що ми зробили, коли порівняємо себе до того, якими ми були 10 літ тому назад, і як за далеко ми пішли вперед від того часу.

До 1921 року ми ходили ріжними стежками. Не знали ми тоді, яке має значіння робітничої організації для робітника. 5. січня, 1921 р. т. В. Н. Колісник вступив до Кіченер і з'організував відділ Стів. Укр. Роб. Дім.

І від цього часу починається дійсна історія робітничого руху серед українського загалу в Кіченер. Кажемо, дійсна історія робітничого руху тому, що ті, що з'обов'язалися брати в ньому участь, не відступали від нього ані на хвилину, поміючи того, що тяжко не раз доводилось втримувати цей рух при життю. Але в когб була сила, віра і любов до своєї організації, той видержав і дждався десятиї річниці ТУРФДім.

Ми не станемо хвалитися, не станемо говорити про те, чого ми не зробили. Не можемо ми казати, що ми аж дуже багато зробили, бо що ми зробили, може всяка чесна людина бачити і признати без нашої хвалі. Але ми скажемо тільки те, що ми чесно вистояли на своїм шляху. Ми нікого не обмановали. Ми говорили правду робітникам. Ми поставили здоровий фундамент під

робітничу організацію. І тому кажемо, що за цю працю належить признання від тих, що далше будуть йти цим шляхом. Признання від тих, що користають з нашої праці, і від тих молодих поколнь, що вступають на той шлях.

Ми в цю річницю гордимось своїм досвідом і тою непорушною робітничою солідарністю, яку ми зуміли так високо піднести між українськими працюючими масами. Ми кличемо до тих, що це не є членами нашої організації:

Ставайте в наші ряди в десяти річницю ТУРФДім і допоможіть культурно-освітньому розвитку українських робітників та фармерів в Канаді.

Т. К.

КЛІЧІ ДО ДЕСЯТИЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ ТУРФДІМ.

Організаційна галузь:

1. Збільшити членство ТУРФДім приєднанням до него тих робітників і фармерів, робітниць і фармерок, та їхньої молоді, які до цього часу стоять ще осторонь від організації.
2. Організувати нові відділи й товариства в тих місцевостях, в яких нема ще наших організацій.
3. Викоринити з наших організацій всі непорозуміння і встановити справжню пролетарську солідарність і єдність.
4. Піднести активність членства, запровадити організаційну карність та правильний і рівномірний розподіл праці.
5. Встановити тісний зв'язок і товариське співробітництво між відділами сусідніх місцевостей та тісне співробітництво з братніми організаціями.
6. Встановити постійний зв'язок між відділами й провкоматами та Ц.В.К.

ПОДУМАЙМО ПРО МАЙБУТНЄ.

Підсумовуючи досягнення Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім за минулі роки, ми повині подумати про збільшення цих здобутків в майбутньому. Ми повині завзято працювати в тому напрямі, щоб притягнути до активної організаційно-освітньої праці широкі маси українських робітників і фармерів. Ми повині докласти старань, щоб втягнути в організацію тих, які ще стоять поза нею і зробити це в протягу цього року.

Приваду собі той час, коли провадити тільки високо вчені люди. А ми що? Гурток біляників, що перше в тісному гуртку мусимо вчитися жити організаційним життям.

"Не святі горшки ліплять", але такі самі люди, як і ми. І хотіли ми, чи не хотіли, не сталися, як втягнулися в широкую організаційну роботу, що стало зростала й поширювалася не тільки в робітничих місцевостях, але й у фармерських.

Приваду собі той час, коли

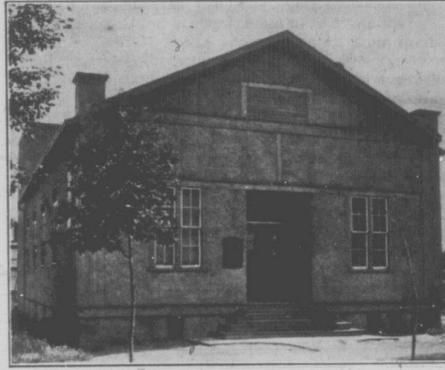

Український Робітничий Дім (будинок ТУРФДім) в Едмонтоні, Алта., осідок Альбертійського Провінціального Комітету ТУРФДім.

Десять літ тому назад в Едмонтоні робітники не мали свого будинку і спромогли на него аж при кінці 1920 року.

Я приваду собі, коли то дванадцять нас, як "апостолів", заснували в Едмонтоні товариство Самообрання. Воно існувало переважно зимовою порою, коли приїздили до міста його члени і коли можна було грати представлення. Містилося воно в козирному і часто лишалося без приміщення зовсім, бо його радикалізм лякав тих, які мали приміщення до рентовання. Зимою товариство часами начисляло кіль-

в 1918 році прийхав до Едмонтону із своєю дружиною т. Попович за збіркою допомоги будові Укр. Роб. Дому у Вінніпегу. Ми до того часу не вірили, що робітництво досроло вже до такої свідомості, що так широкі відгукнеться на допомогу робітничій справі. Але коли ми в Едмонтоні збрали тоді близько \$1.000 на будову Укр. Роб. Дому у Вінніпегу, то перекозалися, що довлатін праці т-ва Самообрання не пішла на марне. Від тоді ми почали ще енергійніше працювати для добра організації, а два роки пізніше купили для

Український Робітничий Дім (будинок ТУРФДім) в Саскатуні, Саск., осідок Саскешеванського Провінціального Комітету ТУРФДім.

кадесять членів, а літом впадало до кількох членів.

Праця обмежувалася на відогранню за зиму кількох представлень та на дискусійних мітингах. Про ширшу роботу годі було й думати. Хоч ми представлення грали дуже добре, бо признавали нам наші противники, то до ширшої діяльності ми боялися братися, бо не вірили у свої сили. Ми не мади вчених людей, ми були гурток білих робітників.

А про працю серед фармерів ніколи тоді й не снилося. Таку роботу, думали ми, можуть

своєї організації гарне приміщення та стали філією Товариства Український Роб. Дім. В 1921 році започаткували ми робітничу дитячу школу, яка існує й до нині. Потім почали ми висилати організаторів між фармерів, проломлюючи ту стіну взаїмних упереджень, яка існувала між робітниками й фармерами.

Здається це все було так недавно. З того невеликого колу лишнього гуртка т-ва Самообрання нині в Едмонтоні відділ ТУРФДім числить 120 членів, відділ Життєвої Секції 70

членків, відділ Секції Молоді 100 членів і членків, поверх 100 дітей вчащає до робітничої дитячої школи, а відділ Р.З.Т. зріс вже до 300 членів і членків. Куплене приміщення ми перебудували, збільшили, перебудувавши сцену, як також перебудувавши на фронті. Викопали під будинком пивницю, де також відбувається школа й ріжні зібрання. Ф вже це приміщення тісне.

Тепер до нашого едмонтонського провінціального центру лінуть десятки фармерських товариств, яких ми стало обслуговуємо своїми організаціями. Тепер у нас ріжні комітети, драматичний гурток, оркестра, яка знава в цілому місті й далеко поза містом. І здається, що це так недавно ми були такі білі і невеличкі числом.

Нині ми святкуємо десятилітній ювілей ТУРФДім! Едмонтонські товариші також мають повне право сказати, що й вони святкують десятилітній ювілей своєї праці. Бо ми в нашої організації працюємо від початку її заснування.

Хай живе Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім!

Хай живе наша робітничо-фармерська преса, яка допомогла нашої організаційно-освітній праці! Хай живуть основателі й працівники цієї нашої організації й преси!

І. К.—ий.

ТУРФДІМ І ФАРМЕРІ.

Від 1918 до 1922 року існувало в Спеден, Алта., товариство ім. І. Франка. При допомозі свідоміших одиниць, а навіть завдяки допомозі др. В. Часного (іно тоді учителював там в публічній школі), воно зросло в тодішніх часах, а згодом побудувало і власний будинок.

Однак певної ясності цілі або напрямку це товариство тоді не мало. Згодом деякі товариші почали читати "Укр. Роб. Вісти", стали свідомішими, при чому і молодші товариші скористали: залишили свої нерозумні поступки та звички, і чим раз то більше зацікавлювалися читанням корисних книжок.

Як появилася "Робітниця", а пізніше стало виходити "Фармерське Життя", тоді в нашій околиці неначе зробилася революція: молоді почали читати свою пресу. Найважнішу роль відіграло "Фарм. Життя", бо було більш приступне і зрозуміле для початкуючих читачів. Від тоді в Спеден стаю прояснітися і відрадніше жити.

1922 року вирішено злучитися з ТУРФДім. Противники звели завзяту боротьбу, однак їм не вдалося нічого зробити.

Завдяки організації ТУРФДім і робітничо-фармерській пресі фармери поліпшили не тільки своє життя, але і навчилися працювати в громаді і для громади. Всяких колишніх посліпак, запровадич, панських підлизників викинено на смітник, а їхні місця заняли чесні, свідомі товариші, як в муніципальних так і шкільних радах, вибрани фармерами.

Тільки завдяки організації ТУРФДім і українській робітничо-фармерській пресі прозрили фармери й робітники та навчилися обстоювати свої права, боронитися проти всіх нахабників і пізнавати ворогів працюючої класи.

Курсант.

UKRAINIAN LABOR NEWS

PRINTED AND PUBLISHED WEEKLY BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND Mcgregor STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

Subscription per year \$4.00

Telephone: 51 465

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ

газета для робочого класу — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видав. Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, закорпоророване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українській Робітничій Дому, на розі вулиць Пritchard і Mcgregor, у Вінніпегу, Ман.

Передплата на рік \$4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Pritchard Ave. and Mcgregor St., Winnipeg, Man., Canada.

ДЕСЯТЬ ЛІТ ТУРФДІМ.

Цього місяця Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім святкує десятилітній ювілей свого існування і своєї незвичайно успішної та плодотворної культурно-освітньої праці. В житті української робітничо-фармерської імміграції в Канаді це важлива подія, а у всіх свідомих українських робітників і фармерів велике свято.

Хто цього не знає, нехай приїде в слідуючу суботу і неділю, 24 і 25 березня, до котрого небусть з будинків ТУРФДім, чи то в місті, чи у фармерській якій небусть місцевості. В цих визначених днях віділя ТУРФДім будуть формально святкувати десятилітній ювілей своєї організації.

Трудиности ніякої у відшуканні місцевої організації ТУРФДім зараз не буде. Віділя ТУРФДім, його Жіночої Секції і Секції Молоді існують сьогодні скрізь, по всій Канаді, від Атлантики аж до Тихого океану, де тільки є хочби невеликі гуртки свідомих, поступових українських робітників або фармерів, жінок та молоді.

За десять літ свого існування ТУРФДім нараховує 81 загальних відділів, 48 відділів Жіночої Секції, 6 об'єднаних товариств і 41 відділів Секції Молоді. Разом 176 відділів і близько шість тисяч членів і членкинь.

За будинками ТУРФДім теж далеко іздати і довго питати не треба. Вони існують майже в кожній місцевості, де живе хоч трохи більша громада українських робітників або фармерів, а є між ними свідоміший, поступовий гурток. Будинків ТУРФДім має 56, на які, разом з іншим майном, включаючи сюди й закуплені чотири площі, що ждуть на побудування нових будинків, затрачено \$620,237.61, тоб-то далеко більше, як пів мільона доларів.

Пригадайте собі тільки, що перед десятима роками, як реакційна, консервативна влада розгромила Українську Соціал-Демократичну Партію, одну організації, яку в минулому мали українські робітники і фармери, у нас не зашилося було нічого. Порівняйте з цим сьогоднішню широко розгалужену організацію ТУРФДім з його Жіночою Секцією і Секцією Молоді, додайте велику організацію Робітничого Запозомого Товариства, що повстало при допомозі ТУРФДім, українське членство Комуністичної Партії, яке здебільша рекрутувалося з тієї-ж організації, а тоді відкривайте перед вами великі досягнення ТУРФДім на організаційному полі за десять літ його існування.

Пригадайте собі, що до 1918 року на всю українську організовану робітничо-фармерську громаду, в одній-одиночій місцевості Веланд, Онт., придбано було бідненький будиночок — Український Робітничий Дім. Порівняйте це з величавими будинками, які має сьогодні для своєї культурно-освітньої праці ТУРФДім, — це дасть вам можливість зміряти цю величезну працю і старання, які десять років вкладали свідомі робітники і фармери задля розвитку ТУРФДім, та з яким успіхом.

Під час святкування десятилітнього ювілею існування й культурно-освітньої праці ТУРФДім почуєте тямущих промовців, декламаторів, прекрасний спів хорів, змілу, мистецтво гуртових оркестрів, побачите прекрасні вистави дуже цікавих і повчальних драматичних творів. І все це виконуватимуть самі робітники і фармери, робітничі і фармерські діти — члени організації-ювілята ТУРФДім.

Дуже можливо, що промовцями, декламаторами, або мистецтвими виконавцями виступлять робітники або фармери, робітничі або фармерські, або-ж і їхні діти, яких ви знали вже давніше. Прислухайтеся уважно і скажіть хочби самим собі, чи такими вони були колись. Між ними може бути й такі, що давніше ви знали їх, як неграмотних, або малограмотних, або може як нетямущих людей, що не цікавилися читанням, не розуміли громадських справ, може жили безпробитним, непутливим життям. Привидіть-же добре, якими людьми вони стали після того, як вступили до ТУРФДім і попрацювали над собою.

Порівняйте це, що побачите й почуєте на святкуванні десятилітнього ювілею ТУРФДім, з тим, що було десять років тому назад, тоді зможете оцінити ту величезну культурно-освітню працю, яку виконали організовані в ТУРФДім робітники і фармери, їхні жінки й діти, та які прекрасні досягнення, які плоди вона дала на загальну користь робітничо-фармерського загалу.

За десять років свого існування ТУРФДім організувало при своїх відділах 59 драматично-співацьких гуртків, 56 мандолинових і інших оркестрів, 45 дитячих шкіл, що безперервно виховують що-раз кращі культурно-мистецькі сили, які з любов'ю і відданістю працюють на користь робітничо-фармерського загалу. Крім постійних дитячих шкіл, до яких вчаться і виховують тисячі наших робітничих і фармерських дітей, віділя ТУРФДім провадять теж курси для неграмотних і малограмотних, освітні курси для грамотних, влаштовували відчити, сильні читання, мітинги то-що. На допомогу всій цій праці ТУРФДім організувало Вищі Освітні Курси, щоб виховати на них вчителів, провідників працівників в організації. Все це, в загальній сумі, було тим сильним дивингом, що допомогло великому поступові, який зробили українські робітники і фармери за останні десять літ в Канаді.

Тисячі зборів, дискусій, відчитів, представлень, концертів, об'їзди організаторів, концерти об'їзди оркестрів і поодиноких мистецьких сил, участь у всьому тому десятках тисяч робітничих і фармерських слухачів, це праця ТУРФДім, що допомогла великому освітньому й культурному піднесенню нашого робітничо-фармерського загалу в Канаді.

Не було теж ні одної важливої справи, що загально торкається працюючих мас, на яку не відгукувалося б ТУРФДім за час свого десятилітнього існування. Наша робітничо-фар-

мерська преса завдячує своє існування ТУРФДім. Не-було ні одної кампанії у важливих для працюючих справах, в якій ТУРФДім не взяло-б найбільшої й найактивнішої участі. Вистарчить пригадати його велику допомогу голодуючим в Приволж'ю і на Радянській Україні, політичним в'язням на Західній Україні, жертвам повені на Західній Україні, кампанії протестів проти польських, румунських і чеських окупантів і гнобителів, в справі Сакка й Ванзетті, допомогу страйкерам в Канаді та Злуч. Державах і т. д. ТУРФДім має в цих справах величезні заслуги.

ТУРФДім завжди брало жваву участь в тутешньому загальному робітничому й фармерському русі та здобуло собі признання й пошану серед організованих класово свідомих робітників і фармерів. За те люто нападали на нього завжди як українські так і всі інші вороги працюючої класи. ТУРФДім устоялося такою признання, що не раз ангайська буржуазна преса цілими тижнями, безперервно атакувала його за ту віддану працю, яку воно провадить на користь працюючих мас.

За те люблять його українські робітники і фармери і щораз більше горнуть до нього. За те цінять його й ангайські класово свідомі робітники і фармери. За те шанують його навіть і неприхильні йому, але чесні чужі люди.

За те гарячо вітають ТУРФДім з його десятилітнім ювілеєм українські працюючі не тільки Канади, але й з далекої а близької нам Радянської України.

За те й наш часопис найщиріше вітає ТУРФДім з десятиліттям його славної і незвичайно корисної для працюючої класи праці, та бажає йому надалі ще кращого розвитку і ще більших успіхів.

Хай живе Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім!

НАШІ РОКОВИНИ.

Ось і десятиріччя Українського Робітничого Дому у Вінніпегу, а з ним й Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім. Здається немає в усій великій Канаді й одного українського робітника, який не знав би про Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, хоч не всі можуть ще знають де, як і коли почалося це славне Товариство. Робітники так вже звикли із цю організацією, що здається їм вона є існувала, або існувала куди довше, як отих коротеньких десять років.

Але історія і географія кажуть, що десять років тому назад ніде в Канаді не було такої організації як ТУРФДім, і ніде у Вінніпегу не було такої інституції як Український Робітничий Дім. Там, де сьогодні стоїть Український Робітничий Дім, десять років тому назад була порожня лота, що лоті накидані купками корти дров, а поміж дровами болото і плісня. І там, де тепер Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, тоді було теж порожньо — з болотом і плісняю включно. Тільки тут то там знаходилися відділи Української Соціал-Демократичної Партії, або-ж слабовикі драматично-співацькі гуртки. Небагато того було, але те що було, було трішке і здорове і воно, послужило як фундамент під ту велитську масову організацію, що сьогодні її знають як ТУРФДім.

Але дивно якось робиться, коли пригадаєш собі отой пам'ятний вечір в березні 1918 р., коли то в старім Роял театрі у Вінніпегу зроблено перший крок в напрямі будови своєї робітничої інституції, Українського Робітничого Дому. Чи ми котрий із тоді присутніх забгнуту думкою десять років наперд і бачити те, що ми сьогодні бачимо? Чи було настільки сміливості у котрого, щоб сподіватися із тих перших гротешних жертв аж такого "доробку"? Мабуть ні. Не було, здається, нікого, щоб це все міг собі тоді усвідомити.

Адже-ж тих сто-п'ятдесят робітників, які зішлись тоді в Роял театрі, думали і радили само із членства української робітничої класи, мали в своїх рядах (на самім переді) всю "трудоу" інтелігенцію, тому й порівняння їхніх організацій з нашою буде на місці.

Наша робітничо-Фармерська організація зі всіх українських організацій є наймолодшою, але про те найбільшою культурно-освітньою організацією українських трудових мас на американському континенті. Стари українські організації в Канаді рік-річчю тратили грунт (і зараз тратять) в користь на-

над тим тільки, щоби побудувати яке-такє приміщення для робітничої друкарні та для своїх організацій. Рішили побудувати Український Робітничий Дім у Вінніпегу, і як почали будувати, як почали — то й сьогодні ще будують і будуть будувати. Це вже у нас, робітників, таке в природі. Перша збірка на Укр. Роб. Дім винесла чотири з половиною тисячі доларів. Сьогодні, за десять років, організація ТУРФДім у фінансовому змінає сім мільонів доларів. Перші формальні збори цієї будуючої організації виказали велику свідомість, єдність та моральну силу українських робітників. Сьогодні моральна сторона організації така сильна та свіжа, як і в ті пам'ятні дні, коли-то горстка бідних робітників пожертвувала чотири і пів тисячі доларів для загально-робітничої школи, на будову Українського Робітничого Дому у Вінніпегу.

Тепер воно вже не Вінніпег, а Канада. Де Тіммінс, а де Летбридж; де Едмонтон, а де Торонто; де Форт Вільям, а де Саскатун; де... Хіба перелічить усі ті робітничі та фармерські Діми? По всій розлогій Канаді, скрізь, усюди — між фабриками, між лісами, між майнами, між фермами: Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім! Робітничі та фармерські Діми, як ті оазі в пустелі. Оазі культури, науки та єдності, на пустині темноти та відсталості. Оазі дієвої, одинокі здорові культури, робітничої культури.

Хай-же слідуючі роки помножать працю і здобутки наших. Хай з кожною новою думкою, з кожною новою річницею росте і розвивається Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, а в ньому хай розвивається ум та організованість, рішучість і витривалість українських робітників та фармерських мас в Канаді.

В єдності і свідомості до кращого майбутнього. І. О. З.

НАЙМОЛОДША І НАЙБІЛЬША ОРГАНІЗАЦІЯ.

шої молоді організації. Стари українські організації не були створені на те, щоб дійсно допомогти піднести освіту серед широких українських працюючих мас, але на те, щоб провідники тих організацій могли краще політикувати та торгувати често українських працюючих мас перед ріжними панськими політичними партіями. Робітничо-Фармерська організація була з'організована виключно на те, щоб вирвати українське працююче населення з китів темноти, деморалізації та перевиховати його на свідомих та культурних членів працюючого суспільства.

З такими намірами поставлено перші підвалини під нашу організацію, з такими намірами наша організація провадить свою культурно-освітню працю протягом десяти років. Історія десятилітнього існування нашої організації, це історія невпинної боротьби з ворогом, темнотою і деморалізацією! Протягом цілих десяти років наша організація трясла темнотою, боролася з провідниками цієї темноти та деморалізації. Кожну пядь землі приходилося тяжко здобувати, маючи проти себе цілу адміністративну машину держави та "своїх рідних" виродків.

Чому-ж воно так сталося, що ми посунались вперед, а наші противники назад? Бо так діється по цілім світі. Робітничі класи всіх народностей чим день все більше горнуть до дієвої класової організації, шукаючи правильних шляхів для успішної боротьби з ворогами поступу. Робітничі класи силою економічних та політичних подій примушена творити свою-єкремену класову організацію так-же само, як це робить пануюча класа. Світ поділений на два противні собі табори. Хто хоче служити обом цим табором, мусить провалитися. Хто сідає між два стільці, мусить впасти.

Українські панки в Канаді були якраз тими, що вислугувалися всім і нічого певного не створили, а що створили, то посядали його між двома стільцями.

"Хто з всіми добрий хоче бути, Той швидко втрапить добру путь". (Франко).

Вони не зрозуміли ходу подій, не вміли пристосуватися до свого оточення і тому вони опинилися на смітнику. Пани їх не хотять до своїх рядів, а робітники їм не вірять за давні і сучасні "гріхи".

Вони організували свої організації для торгу, ми організувалися з потреби. Вони волювали фразами фальшивого патріотизму та віри, ми були і є примушені силою життєвих обставин, незломних економічних та соціальних законів, організуватися для взаємної матеріальної моральної та Матеріальної допомоги. Ми поступаємо й пристосовуємося до законів життя, вони стараються йти проти цих законів. Тому ми є переможцями. Наша організація наймолодша, але проте найбільша, найсильніша, як своєю кількістю, так і своєю якістю.

Наша організація — це гордість всіх чесних українських і інших класово свідомих робітників і фармерів в Канаді. Нашим найширшим бажанням є, щоб ми всі, а наші будівничі — передові товариші і товаришки з'окрема — діждалися обходити двайцять річницю існування нашої організації.

Організація Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім — це творець нашої заморської історії, нашого культурного життя і боротьби за краще завтра.

Хай живе організація трудящих!

Хай живе Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім!

М. Сильвергольц.

Пролетаріят не має іншої зброї в боротьбі за владу, крім організації. Свідомість передового відділу в тому, між іншим, і виявляється, що він уміє організуватися, а організується, він набуває єдиної волі, і ця єдина воля тисячі, сотні тисяч, мільона стає волею класу. Лєнін.

ВІДОЗВА

Центрального Виконавчого Комітету Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім до всіх українських робітників і фармерів в Канаді.

Товариші робітники й фармери, робітничі й фармерські! Ми нині святкуємо десятилітній ювілей нашої організації й культурно-освітньої праці. І нині ми хочемо, щоб всі ви, українські працюючі маси Канади, які не є ще членами Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім, які не є ще членами інших брат-

Якщо ви хоч трохи цікавилися громадським життям, то нема потреби всего тут пригадувати. Але одно ми нині, в десятилітній ювілей культурно-освітньої праці нашої організації, вам, що не є ще членами нашої організації — пригадуємо: Всею своєю десятилітньою працю, всю енергію, силу волі, знання, матеріальні жертви, не-

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМПЕТ ТУРФДІМ В 1927 РОЦІ

них нам робітничих і фармерських організацій — почули наш поклик. Десять літ завзятої праці нашої організації — це десять могутніх ударів по темноті, деморалізації, невідомості, недбалості. Десять літ праці нашої організації — це піднесення українських працюючих мас на десятих шабел культурного урівня.

За десять літ нашого організаційного життя ми зробили величезний поступ. Своєю оруч запроцьованими центами — ми збудували кількадесять прекрасних інституцій в Канаді. В цих культурних наших осередках кипить організаційно-творча праця, яка несе світло правди й знання десяткам тисяч українських працюючих мас Канади.

Ви, що суботами й неділями тисячними громадами відвідуєте представлення, концерти, концерт-мітинги, мітинги та інші культурно-вихованчі вечірки, які відбуваються в наших інституціях, що захоплюються прекрасною народною піснею, музикою, народними танками, що бурливо оплескуєте палких промовців нашої організації, що слухаєте повчальні лекції — застаньтесь нині над тим, і спитайте: хто це робить і для кого?

Ви, що читаєте нашу робітничо-фармерську пресу: "Український Робітничий Вісти", "Фармерське Життя", "Робітничо" і "Світ Молоді", що відвідуєте з неї про те, що діється в цілому світі, з якої ви набираєтеся свідомості, знання — спитайте себе нині, хто її створив і для кого?

Пригляньтесь до наших дитячих шкіл, до тих невеличких муравельників, що "вечерам, по публичній школі, збираються в наших численних інституціях, вчать там української мови, пісні, музики, танків, що виховуються на свідомих культурних громадян своєї класи — пригляньтесь й спитайте себе: німи стараннями й центами все це зроблено й для чьей користі?

Товариші! Все це зроблено й далі робиться моголами й центами тих, які зрозуміли значення організації й потребу знання. Все це започатковано десять літ тому назад невеличким гуртком робітників, до якого з бігом часу дучилися нові десятки, сотки, а наперші й тисячі українських робітників та фармерів.

Скільки то завзяття, енергії, терпеливості вложено в ту працю, яку ми нині перед вами демонструємо! Яким терпеливим шляхом приходилося йти нашим першим піонерам, щоб пробити мур темноти, деморалізації, ворожнечі, що ними опутували вас ріжні капіталістичні агенти! Якими класовими обкидали вони наших працівників в кожній місцевості, якими провокаційними доносимами старалися вони спинити цю велику й корисну працюючим працю!

доспані ночі — ми віддали для того, щоб зорганізувати небажані, невідомі, неспівомісні, щоб відкрити вам шлях до кращого життя, до того могутнього удару по темноті, деморалізації, невідомості, заморській країні і не-найшли.

Товариші! Ви його ниде не знайдете. Бо ви його шукаєте не там, де треба. Його взагалі не треба шукати. Його треба виборювати. Бо воно є всюди — де ви, там і воно. Всюди, де тільки ви підете, то поруч найстрашніших злиднів і нужди бачите казочні розкоші й багатства. Поруч страшної темноти — бачите прекрасні храми науки. Поруч безправних одиних — бачите дике свавільство других. Але ви це все бачите тільки очима. А ми хочемо, щоб ви бачили все це розумом, а тоді буде знати, чому воно так.

Ми кличемо вас у вашу власному інтересі, в інтересі ваших дітей і вашої класи — ставайте в ряди організованого робітництва й фармерства, лущіть в одну велику громаду працюючих, єдняйте свої сили в боротьбу на політичному, економічному, запозомогом й культурно-освітньому фронті!

Пам'ятайте: щоб бути корисними членами якої-б не було організації, ви повинні бути грамотними, свідомими. Щоб бути корисними членами працюючої класи, ви повинні бути озброєні хоч елементарним знанням. До школи вам, дорослим, йти вже пізно — та й часу нема.

Наша культурно-освітня організація — Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім — є незамінною школою для вас і для ваших дітей. Її двері широко відкриті для тих робітників і фармерів, які хочуть вчитися. Наша організація цього року вичує кілька десятків молодих вчителів, які невдовзі понесуть вам свою набуте знання.

Ми всі виносимоз рання і вас кличемо: Робітничі й фармери: Ставайте членами Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім!

Робітничі й фармерки: Ставайте членкинями Жіночої Секції ТУРФДім!

Батьки й матері: Посилайте свою молодь до Секції Молоді ТУРФДім! Посилайте своїх дітей до українських робітничих дитячих шкіл при відділах ТУРФДім!

Плачайте серед працюючих дух братерства й солідарності! Співробітничайте з працюючими всіх національностей та з їхніми організаціями!

Прилучітьесь нині до наших клівчів, до нашої спільної праці, а слідуючі десятиріччя ми святкуватимемо у вільній громаді нового суспільного ладу.

ЗА ЦР.К. ТУРФДІМ, Т. Пилипак, М. Шатульський, Головою, секретар.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти"!

ДЕСЯТЬ РОКІВ ПРАЦІ НАШОЇ ТРУДОВОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ.

Ми повинні їх знати.

Ми багато пишемо про нашу організацію — Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім та про братів його організації, які тепер розвиваються поруч ТУРФДіму і створені одними й тими самими людьми та є тепер під їх безпосереднім проводом.

Ми багато говоримо про ту велику культурно-освітню та запомогову працю, яку дають ці організації нам, робітникам і фермерам. Ми говоримо про те, як ті організації започаткувалися, але говоримо загальною мовою. В десяті річчю ТУРФДіму певно не один з нас напише щось про організацію у своїй місцевості, чи про працю ТУРФДіму в цілому, але я не вірю, чи знайдеться хто, щоб сказав хоч кілька слів про тих справжніх наших камейнів, що покладали перші підвалини під ТУРФДіма, а потім під Р.З.Т. і десять літ невтомно стояли під перекресним вогнем наших ворогів, а часто й приятелів, які невтомно працюють для добра розвитку наших організацій і для збільшення свідомості й знання українських працюючих мас Канади. Я дуже бажав би, щоб побачив мене це хтось сказав хоч кілька щирих слів про працю цих людей, бо я скажу тільки те, що в моїх силах і з чим я найбільше познайомлений.

Багатою з нас відома є праця нашої трудової інтелігенції в наших організаціях, але, на жаль мушу сказати, що не всім це вона відома. Це просто тому, що ніхто цієї праці ще не висвітлював (самі вони про себе писати не будуть, а ми не дбаємо). Друга причина: до нашої організації в останніх роках вступило багато нових членів, а в деяких місцевостях навіть нещодавно прибули із старого краю імгранти. Їм може ще й не доводилося чути про тих людей, які були основоположниками наших організацій і є їхніми постійними провідниками і працівниками. Ці члени може не знають навіть імен цих людей.

Кого ми називаємо трудовою інтелігенцією?

Трудовою інтелігенцією ми називаємо тих людей, що посідають певні школи, або що власними силами набули собі ширше знання і віддають його працюючим. А ми добре знаємо, що при сучасному нашому розвитку, ніде на світі нема так, щоб в організації — чи то буржуазній, чи робітничій, великій інтернаціональній, чи в невеликому відділі малої місцевості, не було провідних людей. Вони мусять бути. Не буде їх, не буде організації. Хтось мусять бути ініціатором, щоб започаткувати організацію, хтось мусять бути ініціатором, щоб піддати для добра організації якусь корисну нову думку, хтось мусять її виконати, коли ухвалять збори, чи з'їзд. І при тому всему хтось мусять піднімати, щоб організація не збочила із свого напрямного шляху, тобто давати їй ідеологічний провід. І такі

люди повинні мати відповідне знання, досвід. Таких людей ми маємо на чолі наших організацій: ТУРФДіму, Жіночої Секції, Секції Молоді, Р.З.Т. і української частини К.П.К. Отже говоримо про трудову інтелігенцію.

Завжди на передовій позиції.

Ми останніми часами читали вже обширно про початки заснування, розвиток і досягнення ТУРФДіму. Про це зараз широко пишеться в "У.Р.В." Але, товариші, ми повинні це найбільше завдячувати нашим передовим працівникам і дати їм належне признание на сторінках своєї преси хоч би нині, в десятилітній ювілей їхньої праці. Бо не всі ми святкуємо нині десяти роковини своєї праці. Багато з нас недавно вступили до організації, багато є таких, хто вступили на самому початку, але давно вже "втомилася", бо "всього навчилися" й пішли "на відпочинок". Певна річ, що багато з нас стало працює від початку заснування ТУРФДіму. Багато своїх робітників від шуфлі ми зробили вже своїми вчителями, інструкторами й організаторами. Але хто ж то те все зробив, хто найбільше докладав до цього свого завзяття й знання? Та гурток тих виданих робітничо-фермерських справи товаришів, що осунували ТУРФДім і від першого до нинішнього дня невтомно для него працюють.

Поруч з нашою організацією вони перші заслуговують на справжній десятилітній ювілей своєї праці для добра українських працюючих мас в Канаді, а навіть поза нею. Бо коли в 1921 році голодувало українське населення Радянської України — ми бачимо що на чолі кампанії допомоги стоять ті самі товариші. Коли потрібна допомога революційному рухові в Східній Галичині — на чолі тої допомоги стоять ті самі товариші. Коли страшно повніть нищить й так вже доведено до убожества грабницькою господаркою окупантів населення Західної України, перші спішать з палкими закликами і з матеріальною допомогою знову такі ті самі товариші, а навіть одного з між себе послали доглянути, щоб та допомога дійшла на місце. Коли всі вороги українського робітництва й фермерства розпочинають на нас свій наступ чи то за доларями, чи за виборчими голосами, то сміло в обороні настануть ті самі товариші, відбиваючись одночасно від тих брехонь, наклепів і провокаційних доносів, які спляються в першу чергу на їх голови зі всіх ворожих таборів.

Не за страх, але за совість.

Таку працю провадити тут між робітництвом і фермерством, що прибувши до Канади не вміло назвати, до якої народності воно належить і з якої країни походить — треба вміняти й неабиякого хотіння. Скільки то треба було сил докласти, щоб створити з тих лю-

дей серед найтяжчих обставин таку організацію, чи такі організації, що начисляють нині понад десять тисяч членів, що мають цілденні інституції, драматичні та співачкі гуртки, мандолинові оркестри, що мають своїх вчителів, організаторів, що й зараз провадять Вищий Освітній Курс, вивчаючи нам нові десятки працівників! Чи не знаємо ми, з якого то сирівцю все це робилося й далі робиться? Тут треба було людей з залізною волею і енергією, щоб у всій тій праці витерпіти те, що витерпіла наша нечисленна трудова інтелігенція. Бо працювала вона не за страх, але за совість.

Спогад з минулого.

Було це під осінь 1918 року, коли на захід Канади приїхав із своєю дружиною й маленькою дитиною т. Попович. Не була це прогулянка. В тодішні часи воєнного лихоліття, коли над Укр. Соціал-Демократичною Партією і над її органом, "Робочим Народом", нависала чорна хмара — було не до прогулянок. Іхали вони на захід так: т-ка Попович співала й тим більше людей збирала на концерти та пікники, а тов. Попович на них промовляв, розповідаючи людям про те, що вініпегські робітники започаткували культурно-освітню організацію, яку хочуть поширити на цілу Канаду та одночасно заклали й вже будують таку інституцію, що мала-б ту організацію обслуговувати. І тут же апелював за фондами на будову Укр. Роб. Дому у Вініпегу. Тепер вже не киче треба висилати таких спеціальних колекторів по цілій Канаді за збіркою жертв на якісь громадські цілі. Але тоді — тоді тяжко було знайти способ, щоб заговорити до робітників зрозумілою мовою. Тому то треба було посилати не тільки колекторів, і то найздібніших, але теж співаки і представниками складати людей.

Приїхав тоді т. Попович із своєю товаришкою й дитиною на захід, даючи концерти, а де можна було, то й представляв — одноактівку до концерту додавали. Був це час, коли поїзди на кожну кроці стежила за робітниками, коли багато наших людей сиділи в концентраційних таборах за дурно-пусто, коли кожний робітничий мусів що місія реєструватися, без картки не смів в місто вийти, без картки. Я був тоді на Бруа-Майнс, Алта. Приїхав т. Попович з Бруа сам, бо дружина лишилася в Едмонтоні з хорою дитиною, яку забрали до шпиталю. Але майнери й чути не хочуть. Вони хочуть концерту, бо знали з газет, що т-ка Попович добра співачка. А треба призначитися, що гроші тоді майнерів мали.

Поїхав т. Попович з Бруа назад до Едмонтону, а до Бруа приїхав з Едмонтону т. Шатальський. Знаєте чого він приїхав? Приїхав вчити майнерів співу й то так вчити, щоб за три дні вивчити цілий хор і дати "великий концерт". Зібрався гурток товаришів в центрі й починається проба співу. Найшовся один робітник, що мав деякі ноты, а дещо т. Шатальський привіз з собою. Як затягли майнери хрипливими голосами (бо в легких і

горлі повно вугляного пороху), то вся дітвора збіглася під дельту. Три дні чи чотири, отак "співали" і такі щось взаємно співали. А коли приїхали т. і т-ка Попович, то дали тоді концерт разом з тим хором, який створив за три дні т. Шатальський. Хто знає, може від тоді на Бруа не було ще такого кояк'єрту.

Не встигли відіхати наші працівники, як поліція слідом за ними: хто приїздив, чого? І винюхали т. Шатальського в потязі на Кол-брену, коли він їхав з Кедомін до Колспур та запровадили перед "трибунал" на 47-й милі, що складалася з менеджера тої майни. Судили його там, і засудили на кару — 40 доларів, сколектовани ним від майнерів в Кедомін.

Але кажуть, що Шатальський "обдурив" поліцію, бо сколектовані гроші сховав, а поліції віддав свої власні 40 доларів.

Це були початки ТУРФДіму на заході Канади, які мені застрягли в пам'яті.

Тяжкі часи й відродження.

Не довго тоді вже вдалося іздати т. і т-ці Попович. Шатальському взагалі заборонили поліції виїздити з Едмонтону для колектування жертв на Укр. Роб. Дім в Вініпегу, а т. Поповича захопила в дорозі вістка про заборону наших організацій і про закриття "Робочого Народу". Що було далі, нехай скажуть ті, що знають.

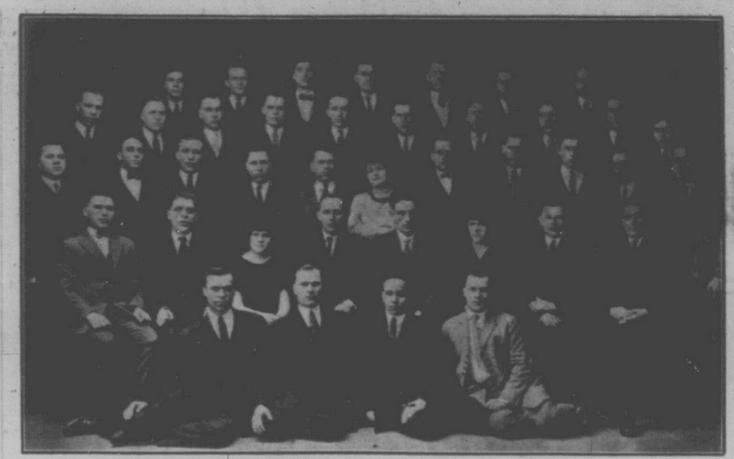
Рік пізніше знову почули ми голос наших передових товаришів. Обізналися вони до нас вже в "Укр. Роб. Вістях" й то двома мовами (з примусу) англійською й українською. Пани хотіли, знати без допомоги перекладача, що кажуть до нас наші товариші. Почався розвиток нашої організації, а поруч з нею й нашої преси. Ще за рік "Укр. Роб. Вісті" почали виходити два рази тиждень, потім народився "Голос Праці", який уступив місце "Голосові Робітничій", який відтак заступила "Робітничія"; потім появилася "Фармерське Життя", а нарешті й "Світ Молоді". Коли вже організаційне життя поставлене було на тривкі підвалини, почали зростати й сили нашої трудової інтелігенції. До перших наших камейнів — т. Попович, Навізівського, Лобая, Шатальського, прибули т.т. Ірчан, Пристах, Карац, Сембай, які зі свого боку почали допомагати в творенні нових інтелектуальних сил вже з рядів самого робітництва — на Вищих Освітніх Курсах.

Тепер у нас є центральні комітети й сильна преса. Тепер є у нас вже більше працівників, що мають організаційний досвід. Тепер ми стрічаємо в наших газетах імена співробітників. Але коли приглянемося, то всюди такі побачимо працю наших найкращих камейнів. Коли ми чуємо їх голос, нам стає затишно. Це не тому, що ми їх, або вони самі себе уважають як великих людей, але тому, що ми їм віримо, бо вони вірно служили тяжкі, довгі роки робітничій справі.

Цим ми нині гордимось. Ми ще тісніше нині, в десяті річчю ТУРФДіму, повинні разом злучити сили доволка наших працівників і допомогти їм матеріально й морально виховати молоді сили, що могли-б з часом їх заступити.

Виконуємо заповіт Леніна.

Наші вороги скавляють на нашу організацію. А не так на нашу організацію, як на її провідників. Подивіться коли небудь в їхню пресу, що вона випикує. Послухайте їхні промовці, з якою заїстістю вони вимовляють імена основателів наших організацій. Прочитайте, як вони скажено нападають на кожного нашого нового організатора, в словах якого чувають нову силу проти себе. Зважте це все добре, а тоді зрозумієте, що то значить мати вірних і озброєних знаннями та досвідом людей в організації. Що-ж ми повинні відповісти на всі наклепи наших ворогів? Ми повинні на кожному кроці ставати в обороні своїх працівників. Ми повинні сказати ворогам, що їх руки короткі. Ми повинні пам'ятати слова

Ученики й вчителі Вищого Освітнього Курсу ТУРФДіму в 1925—26 рр.

НАШІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРФДІМ.

З нагоди 10-ї річчю Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім, Центрального Комітету Жіночої Секції складає йому щирий привіт від імені українського організаційного жіноцтва в Жін. Секції ТУРФДіму. Організація ТУРФДіму — це наш перший учитель, організатор, що освідив, з'організував українських робітників і заставив їх жити шкільним життям — життям свідомих борців і дійсних провідників робітничого руху.

Правда, що з самого початку заснування, ТУРФДіму як і всяка робітничо-фермерська організація мала великі труднощі, які стояли на

окрему організацію, але щоби можна повести краще освітню працю серед українських жінок-робітниць.

Отже завдяки ТУРФДіму українське трудове жіноцтво йде в перших лавах організаційних жінок в Канаді, ведучи перед в боротьбі за визволення праці й жіночої-робітничої від капіталістичного випуску й пониження.

Колі підсумувати нашу роботу за такій короткий час, то жінки-робітничі зробили великий крок вперед. Взяли хоч би наш щирий журнал в Канаді "Робітничю", який сьогодні є гордістю українського трудового жіноцтва в Канаді. Вели-

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМУ В 1927 РОЦІ.

ї шляху. Вона мусіла боротися, щоб промостити собі шлях до українських працюючих мас в Канаді. Крім за кроком робота йшла вперед, кожного року здобувало щораз більше нових членів і організація ставала масовою. Робітничі почали розуміти, хто вони й які їхні завдання і почали організуватися у відділі Товаришества Укр. Роб. Діму, з якого й вросла велика могутня освітня організація ТУРФДіму. Але все це контувало багато праці; хоч робітничі й робітничі були всі членами одного відділу ТУРФДіму, то все-ж таки пройшло багато часу, майже чотири роки, доки з'організовано Жіночу Секцію, бо аж 1922 року.

Українські жінки-робітничі, членкині Жіночої Секції, знають сьогодні, як багато вони мають до завдання свідомим членам ТУРФДіму, котрі уважали за потрібне з'організувати Жіночу Секцію не як

ке призначення й подіка нашому дорогову вчителів, бо він зайшов до хати кожної свідомої жінки-робітничої, і розбудив, з'організував, освідив її.

Завдяки організації ТУРФДіму і нашому вчителю "Робітничій" Жіноча Секція начислає 48 відділів і понад 1,000 членкині.

В десяті річчю ТУРФДіму Центрального Комітету Жіночої Секції каже:

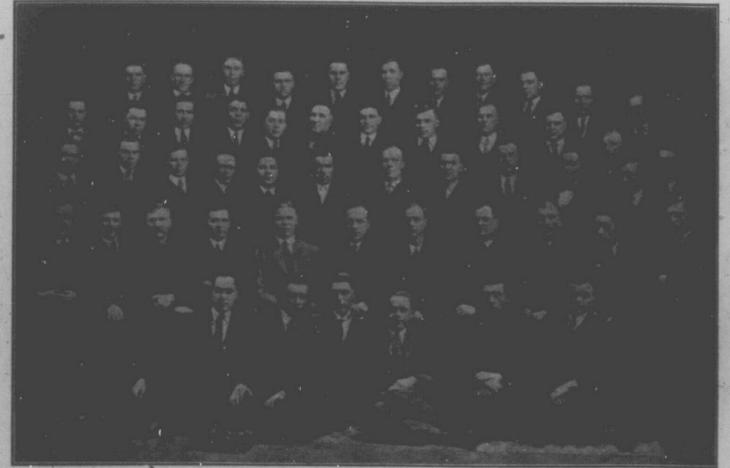
Хай живе і розвивається ТУРФДіму!

Хай живе і розвивається Жіноча Секція!

За Ц.К. Жіночої Секції: Л. Давидченко, А. Сидор, голова, секр.

Сила робітничої класи — організація. Без масової організації пролетаріат — ніщо. Організований він — усе.

Ленін.

Делегати на пятій з'їзд ТУРФДіму в 1923 році, який вирішив змінити назву організації зі Товаришества Український Робітничо-Фармерський Дім на Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім і залюкорувати її на всю Канаду

Делегати на 5-ій з'їзд ТУРФДіму в 1923 р., що вперше репрезентували оформлену вже Жіночу Секцію ТУРФДіму.

СПОГАДИ З ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ В ПОРТ АРТУР.

Дня 25. березня з'організовані українські робітники фермери святкуватимуть десятилітній ювілей існування своєї організації ТУРФДім. Всі відділи ТУРФДім від Монреалу аж до Ванкувер святкуватимуть цей день представленнями та величавими концертними програмами. З сотки платформ промовці виголошуватимуть промови й реферати про десятилітнє існування своєї робітничої організації.

Та не всі наші відділи існують десять літ. Ми числимо десять літ від заснування першого відділу у Вінніпегу. Описавши довкола него почали лущитися деякі товариства, що вже тоді існували і почали започатковуватися нові відділи. На початку цей процес злуки відбувався плинно, бо робітники на місцях були ще по часті під впливом "патріотів", які вели боротьбу проти Укр. Робітничих Домів і взагалі проти всякого радикального робітничого руху. Коло 1922 року патріоти почали тріпотіти вільні серед робітників по містах, а описавши й на фармах. Від того часу починається уривчаста злука й тісна централізація всіх робітничих організацій, бо вони вже пізнали, що в злуці сила. Переконали робітників самі життєві обставини й шоденна боротьба за кусок хліба. Переконали, що робітничий місце лише в класовій робітничій організації.

На цій місці хочу згадати як розвивалася організація в нашій місцевості, в Порт-Артур, Онт. Коли будувалася Укр. Роб. Дім у Вінніпегу, тоді-ж почав будуватися дім і в Порт-Артурі; але не робітничий, лише народний. Болячись тоді робітники самі називали "робітничий". Вони хоч були робітниками й працювали чорно, проте звали себе панями. Це були ще часи темного патріотизму, часи, коли велика частина робітників кохалася в п'яниці, картирстві, між ними панувала сила кулака. Правда, були й тоді чесні та свідомі робітники, але це були лише одиниці. Народний Дім проіснував короткий час, бо зайшла зміна в ідеології самих членів. Вони переіменували Нар. Дім на Тов. Франка. Мовляв, це більше поступова назва для товариства. Однак назви "робітничий" більшість членства ще боялася. Проіснували ми ко-

роткий час з цєю назвою. Свідомість часів далі зростала і нарешті прийшли ми до переконання, що нам треба злучитися міцно з другими робітничими організаціями, що ми мусимо це зробити для успішного ведення освіти серед українських робітників взагалі, а користі самих членів зокрема.

Тоді злучилися ми зі Стіваришенням Укр. Роб. Дім і змінили назву свого дому на У.Р.Д. Не обійшлося й без заколоту: кількох членів відійшло зовсім від організації. Таким процесом злуки переходили й інші товариства. Ніхто їх не тягнув до злуки, але ставалося це зовсім природно, поступово, коли робітники самі зрозуміли, де їм місце. Від часу нашої злуки з центром у Вінніпегу, у нас почалася краща робота. Ми доставали різні поради з централі, всякі вказівки, як провадити освіту серед членства і взагалі серед українського робітництва в місті. Ця робота принесла великі успіхи. Наші відділи на місцях, як відділи ТУРФДім а головню відділ Р.З.Т., зросли членством. Зросли ми не тільки кількістю членів, але й якістю.

Кожний член нашої організації поступив значно вперед зі своїм знанням і різниться багатоманітністю від робітника, який не належить до робітничої організації. Кожний наш член, коли порівняє свою теперішню свідомість з тими часами, як він ще не був в робітничій організації, астадається себе самого. Це мої короткі спогади з десятилітнього існування нашої організації в Порт-Артурі. Можна б багато більше написати про нашу місцевість, але щоб не забирати місця в нашому часописі, я мущу допис скоротити. На закінчення кличу всіх робітників і симпатиків в Порт-Артурі: Товариші! Не дописуйте симпатиком робітничої організації, але треба вже бути членом тих організацій! Ви повинні прийти ближче до нас, стати членами, стати співвласниками майна, яке наша організація посідає! Хай в день десятилітнього ювілею існування ТУРФДім всі члени нашого відділу Р.З.Т. і інші симпатичні прилучаться до освітньої організації! Товариші! Ваше місце лише в робітничій організації!

П. П.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПРАЦЯ В ДРОМГЕЛЕР

Можна сказати, що до 1919 року в Дромгелері, Алта., не було ніякого прояву організаційного життя між укр. робітниками й робітницями. В післявоєнні часи, а іменню 1919 року впринципі події, які потрясли цілим світом, а зарозом і нашою глухою місцевістю. Робітники почали ворушитися і намагалися організувати свій організаційний гурт. Свідоміші одиниці побачили потребу організації й робили старання, щоб її створити. Це була не легка справа тому, що перше треба було звести ідеологічну боротьбу з націоналістично-шовіністичним елементом та клером.

До того треба взяти під увагу те оточення, в якому побудовано Укр. Роб. Дім. Збудовано його в передмісті, що називалося Колієс Вестерн Фронт а тепер називається Нью Кестл. Це передмістя справді було колієс подібне до боєвої лінії на західній фронті. Тут було десятки готелів, клубів, де гралася в карти, й проституційних домів. Дуже рідко коли можна було пройти вулицю після дев'ятої години; щоб хтось не обравував, або не розвалив голови.

В тім середовищі мешкали наші українські робітники. І коли людина є відбитком того оточення, в якому переживає, то можна уявити собі, що це був за елемент, з якого доведеться будувати культурно-освітню організацію.

Помимо всіх тих перешкод товариші вийшли до праці й 1921 року побудували тут Укр. Роб. Дім. Перше збудовано маленький домік вартості 1,100 доларів. Робітники й робітничі почали горнутися до організації й за короткий час показалося, що таке приміщення не відповідає потребам організації.

Вирішено побудувати більший дім. І 1922 року збудовано нову інституцію вартості \$18,000. Дім будували літньою поров, коли майні не робили і товариші вирішили будувати своїми власними силами, себто без платних робітників. Ніхто не взяв одного цента за роботу, заплачено тільки за матеріял. Це є ознакою самопожертвування робітників для організації.

Сьогодні відділ ТУРФДім налічує поверх 60 членів, відділ Жінєкції около 50 членів, є дитяча школа, відділ Секції Молоді, дві струнні оркестри й відділ Робітничого Запозомого Товариства, який числять поверх сто членів і членяць. Це наші кількісні здобутки організаційної праці.

Та це ще не все. Треба також згадати про моральну сторону наших членів, про культурне піднесення. Це культурне піднесення помічається не тільки між членами наших організацій, але й між українським робітництвом взагалі. Це вже не ті "Галішони", що були десять років тому назад. На-

Робітничі дитячі школи при відділі ТУРФДім у Вінніпегу. Дитячі школи існують майже при всіх відділах ТУРФДім.

вільні робітники других національностей заздують Українцям, що зробили такий великий поступ за так короткий час.

Зі всіх гембляровських клубів і проституційних домів сліду не стало. Фетався в тій дільниці тільки один готель (бір парлор), до якого Українці, за кількома винятками, не вчпляються. З приходом організації, зникло все громадське лихо. Зникли гучні весілля, християнські бенкети (чи бенкеті), а на їх місце запанувало товаришєке відшопення.

Та це є одна додатна риса в українських робітників цієї місцевості, яку треба зазначувати культурно-освітній організації. Коли в нас не було освітньої організації, то українські робітники мало цікавилися трейд-юніонним рухом, хоч належали до юнію, бо мусіли. Тепер Українці становлять підвалину трейд-юніонного руху. Тут була лизда страйків в останніх сімох роках і за цілий той час було тільки один чи два випадки скебування з Українців. Це дуже маленький відсоток в порівнянні з числом скебів, які тут працювали. Це, безсумнівно, прояв класової свідомості між українськими робітниками, яку вони набули у своїх організаціях. Дромгелерєць.

НАМ ЛИШЕ ЧОТИРИ РОКИ.

Свідоміша частина української працюючої імміграції обходиться десятиріччій ювілей однією української робітничо-фермерської культурно-освітньої організації Товариства Український Робітничо-Фермерський Дім, що за цей короткий час з'єднала біля себе тисячі українського робітництва та фермерів по всіх закутках цієї країни, вивела їх з темряви та вказала дійсний шлях до кращого майбутнього.

Про початки нашої організації не буду говорити, бо тільки знаю, що чув від других або вчитався в газетах про те, як воно започаткувалося, але мені хочеться згадати про ту організацію, яка нерозривно зв'язана з матірним плем і від якої я прийшов на В.О.К. Є це відділ ТУРФДім в Едмонтоні. Якраз чотири роки минуло, коли я заїхав до цієї місцевості, де застав шойно заснований відділ. Ставши його членом, почали ми досить енергійну працю на освітньому полі. Гурток членів та членкинь був гарний, однак брак власного приміщення не дозволяв нам як слід розвиватися. Виняйшли маленьке приміщення, врентували і в ньому мучилися близько три роки. Коли нам дозволилося влаштуватися якесь підприємство, ми нанесли однієї міської театру. Перед тим, як його дістати, мусіли оббити пороги міських урядників, щоб нам дозволили. До Була це тяжка праця. Тому на другому році існування на-

шого відділу піднесли ми справу будови своєї домівки. Одні товариші були тої думки, щоб будувати зараз, інші були проти. Тому, що більшість була проти, справа стояла на місці. В літку 1926 року загоріла до нас т-жа Попович, дала прекрасний концерт в міському театрі, і на цьому вся наша праця обмежилася.

Провісійональні влади заборонили власникові рентувати нашім організаціям театр і ми, опинившись в критичному положенні, примушені були покласти про своє життя. Скликали масовий мітинг та запросили на нього з Тімміс тов. Гнатюка, щоб троха підняв душі наше членство і сказали ми всі: будемо! Зложили ми на цьому мітингу разом з декларцією \$715.00. В осени 1926 року вийшли до будови з такою ширістю та завзятістю, що й морози та снігові завертюги не паралізували нашої праці. Ми своїм діпняли. Збудували свій Український Робітничий Дім, найкращий будинок в цемю містечку. Будинок, правда, в порівнянні до тамошнього гуртка українського членства, а зокрема до українського робітництва, за дорожко, бо коштував нас, хотий ще й недокінчений як слід, около \$7,000.00. Не було приміщення, буда гризота, не будим, як його дістати, мусіли оббити пороги міських урядників, щоб нам дозволили. До цього ще й та одинока фабрика паперу, де наші українські

робітники працюють, в літку минулого року віддалила понад півтори сотні робітників, а між ними опинилася частина й наших членів. А ті, що ще залишилися при праці, працюють по кілька днів на тиждень та ледво що живють з того заробітку. Хоч які тяжкі часи стрінули наших товаришів та товаришок, однак своєю щирою працею в напрямі злікування догду працювали вони шире, шукаючи порятунку в сусідніх братніх організаціях, то в поодиноких товаришів на звоні. І всілякі зробили гарний поступ.

Сьогодні на нашій інституції є ще дві тисячі доларів догду. Половина позичена в товаришів, друга половина в банку на 8%. Однак банк дуже натиснув на нас, щоб ми віддали гроші. А тут біда, що їх нема. Удавалася за порадою до Ц.В.К. ТУРФДім та мені не відомо, що товариші зарадять. Однак я певний, що своє батьківське слово вони скажуть. При ширій та впертій праці ми позбудемося цього проклятого догду. Ми радіємо, що десятилітній ювілей ТУРФДім ми будемо святкувати в своїй хаті. Правда, праці у нас ще багато. Але за так короткий час результат вдволюючий: побудовано прекрасну інституцію, згуртовано біля неї около 30 членів відділу ТУРФДім, біля 40 членів Р.З.Т., поверх десятка членів у відділі Жінєкції; піднесено класову свідомість між українським робітництвом цієї місцевості, збільшено число читачів української робітничо-фермерської преси — словом зроблено значний поступ. Таке уміють зробити лише ті чорнороби нуждарі, що пірвавши всякі зв'язки з пайсько-попівськими оборонцями, ворогами працюючої класи, прямиують тим шляхом, який їм вказаво ТУРФДім.

Радуючись з так важкого моменту в історії нашої визвольної праці, з наших великих, здобутків, в день десятилітнього ювілею гукнумо грімко: Хай живе Товариство Український Робітничо-Фермерський Дім! Хай живе наша преса на потіху українському трудовому народові, а на загиблль ворогам.

Курсант.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісті"!

В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ ТУРФДІМ.

Історію суспільства ділімо відповідно до того, що ми бажемо з неї вивити.

Коли вивчаємо господарку, або продукційні відносини в історії людства, то ділімо суспільство на період: лісовий, мандрівний, мисливський, скотарський, хіборобський, торговельно-капіталістичний і, в кінці, фінансово-капіталістичний, який також вже доживає свого віку.

Коли вивчаємо устрої державні, то поділяємо їх на: первісний комунізм, матриархат, патріархат, невідільничий, кріпачко-поміщицький (феодалний) і капіталістичний.

Загалом історію ділімо на: старі віки, середньовіччя й нові часи.

Відповідно до умового розвитку людства, історію можна поділити на два періоди: період дитинства, який тривав около 500 тисяч літ, і період виростання з дитинства, який започаткували старинні Греки тому 2,500 літ назад. Коли візьмемо 60 літ, як пересічний вік життя людини, і порівняємо з повисше наведеними двома періодами, то виходило б, що людина лише три і пів місяців тому, як виросла з дитинства.

Коли візьмемо процентово, то побачимо, що людство пережило 99 1/2 відсотків свого часу в дитинстві, а лише 1/2 відсотка в дорослому віку.

Умовий розвиток людини лісового періоду не був вищий від якої будь тварини. Всякі природні явища були для нього не розумілі; вона між иншим не розуміла, що таке життя. Однак людина переважала над твариною тим, що мала здібність розвиватися умово.

Життя? А скільки є таких людей, що й тепер його не розуміють? Таким природним явищем як: грим, блискавиця, дощ, вітер і т. ин. первісна людина надавала прикметі людської істоти; вона уявляла собі, що ті явища спричинює істота подібна до неї.

А що тепер? Чи мало є ще таких людей, що чуючи згуки грому, хрестяться й навчають своїх дітей, що це "Михай колієс везе", "Михай" і "колячі". От і доказ! Первісна людина пояснювала собі, що грим спричинює істота, подібна до неї, а хлібороб, якого урожай залежав від дощу, називав цю істоту-людину "Михайлом" (так і маюють його), а хліб як зародить, то "колячі" будуть.

Ще одно. Коли первісну людину змагав сон, вона шукала собі вигідного й безпечного місця. Лягаючи спати, вона добре приглядалася на своє леволице. Спить. В сні їй сняться різні сні: про ті мандрівку по деревах, може проте, що вона падала з дерева на землю просто в пащечку хижий звірочи і т. д. Ранком вона прибуджувалася, оглядалася може зі страхом, однак скоро перекопувалася, що вона є на тім самім місці, де вчора лягла. Але як пояснити свій сон? Мабуть довгі століття роздумувало лісове суспільство над цим питанням. Багато пережило воно за той час, багато дечого й навчилася. Пришов час, що треба було злізти з дерева й при помочи камінного знаряддя захити мандрівним життям.

Сталось щось дивного: помер один член з роду. Ні, не помер — заснув, але не дихав. Дух не виходить з рота. От і розв'язка до питання — що таке сон? Людина починає уявляти собі, що в ній криється якесь окреме життя, якийсь дух, що може добровільно покидати тіло, коли хоче і вертати до нього, коли хоче. Знає, що підчас сну, той самий дух покидає людину, мандрує, переживає різні пригоди, а коли поверне й увіде назад в тіло, тоді людина пробуджується.

Таким чином повстає віра в духи. Первісна людина починає вірити в надприродну силу. Це діялося кількадесять тисяч літ тому назад.

Сьогодні в культурнім 20-ім столітті по Христі спитаймо себе: кільки ще нас є таких, що пояснюють собі явища при-

родні дикунсько-дитячим способом? Чи варто надає бути ігнорантами. Чи варто нам надає бути дітьми, що вірять в правдивість "Санта Клаос"?

Чи в дійсності ми, дорослі, далеко втікли від дітей, коли віримо в неіснуючу надприродну силу?

Щоби вирости з дитинства, треба ставитися критично до свого оточення. Треба вміти пізнавати, де корінь лиха цих нерівних обставин життя. Велику кривду робимо для себе й велику неправду говоримо, коли кажемо, що так бог дав, що є на світі паразити й справдані робітники. Бога боялися некультурні дикуні. Капіталісти-пани бога не бояться, бо не вірять в него. За те ведлять вчити неправди своїх наймитів: робітників та селян. Страхають їх пеклом, роблять що в їх силі, щоб не дати правді ширитися поміж працюючими. Для ширення темноти, незгоди, вони мають спеціально-чорноризничий, якраз тих, що їх багато людей мають ще за отців духовних. Отці духовні, це вірні слуги буржуазії. Хіба не так? А хто навчає коритися, тоді благословить війни? А порада їх — яка мила, яка солодка: "Хто терпен, той спасен". Яка іронія.

Людина, що здається на волю богу, не розуміє свого становища, вона не розуміє, що її праця творить багатство, що витворене нею багатство повинно належати до того, хто його створив, а не до буржуа. Праця — гірке то слово для робітника. Нема праці, нема життя.

Життя — це боротьба за існування — сказав Карл Маркс. Рослини, комахи, тварини й люди зводять боротьбу за існування. Люди без класового знання, цього не розуміють. Класово свідомі робітники й фермери це знають. Прекрасно розуміє це буржуазія. От і для того, щоб самій фізично не працювати на рівні з иншими, а жити паразитним життям, вона організованим способом присвоє соби продукції тих, як не є zorganizовані. Робить вона це при помочи законів, агентів, церковних слуг і т. ин.

Ключ — "В організації сила" — капіталісти давно зрозуміли й використовують свою організовану силу. Проти кого вони живняють свою силу — один проти другого? Не тепер! За наказом одного Муссоліні тисячі італійських робітників сьогодні на засланні, а другі тисячі в тюрмах конують. За наказом Пилсудського жандармерія а-рештує і катує тисячі робітників та селян в Польщі. За наказом Морганового слуги, Фуллера, сплено невинних робітників на електричному крисі. За наказом Чан Кай-Ши й йому подібних, вірні слуги капіталу стинають без німого суду голів тисячам борців, які поспіли піднести клич: "В організації сила!" Де класова боротьба загострена, там кожному, хто відкасується бути покірним, грозить небезпека.

Поставити кінець цьому вислизві, цьому знущанню одної людини над другою, або точніше сказати, малою горсткою капіталістів над величезною працюючою класою, можуть лише самі працюючі, zorganizовані в сильну й міцну спаяну робітничу організацію.

Для того, щоби набути відповідне класове знання треба вступати в робітничу організацію. А де таких нема — там їх створити!

Українське працююче населення Канади має вже створену таку освітню організацію Т-во Укр. Роб.-Фарм. Дім.

Тому в своїм власнім інтересі, а тим самим в інтересі цілої працюючої класи, кожний членський робітник і чесна робітниця та їхні діти повинні з днем десятилітнього ювілею ТУРФДім стати членами цієї культурно-освітньої організації.

З днем десятилітнього ювілею ТУРФДім хай лунають кличі:

Хай живе ТУРФДім! Геть з темнотою!

А. Білецький.

Школа життя, вивчання і інших ручних робіт при відділі ТУРФДім у Вест-Форт Вільям, Онт., під керівництвом членом відділу Жінєкції Секції. Такі школи існують і в інших місцевостях.

ТУРФДІМ І СЕКЦІЯ МОЛОДІ.

Цього місяця минає десять років, як за допомогою активних німіпегських товаришів, після того, як було заборонено Українську Соціал-Демократичну Партію, з'організовано Товариство Український Робітничий Дім. Протягом довгих років свого існування, Товариство Український Робітничий Дім, яке пізніше переіменувалося на Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, всецілью обороняло інтереси робітників і робітниць, а особливо давало можливість робітникам пізнати, хто їхні вороги, а хто приятелі.

Бачучи загрозу другої війни, ми, робітничі молоді, повинні бути готові обороняти інтереси робітничої класи, а не капіталістичної. Бо на що-ж вороги робітничої класи організувати молоді у свої організації? На те, щоб виховати з них послужливіх манекінів, які на їх приказ пішли-б за їх інтереси в огонь і воду.

Щоби робітничі молоді могли боронити свої інтереси, вона мусить бути класово свідомою. А освідомлятися вона може лише при робітничій організації і читачи робітничої преси.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМПІТЕТ СЕКЦІЇ МОЛОДІ ТУРФДІМ В 1927 РОЦІ.

Товариство Укр. Роб. Фарм. Дім добуваючи потребу організації молоді, створило Секцію Молоді.

Кожний молодий робітник і робітниця, кожна дитина робітничої класи, повинні вступати в ряди Секції Молоді, яка має за завдання вирити українську робітничу масу з пащі темноти, з пащі ріжних ворожих робітничих елементів, що хочуть використати робітничу молоді для своїх власних потреб, використати як гарматне м'ясо за інтереси капіталістів.

Що друга війна є неминуча, ми бачимо хоч би з того, як до неї готуються всі капіталістичні держави. Нинішня капіталістична система дійшла вже такого верхка, що не вистарчає її ринків для збуту того, що вироблено мільярдами робітників. З другого боку бачимо ми, що на шляху імперіалістичних замірів ненажерливого капіталу стоїть єдина в світі робітничо-селянська держава.

Тому завданням української молоді є ставати в ряди Секції Молоді ТУРФДім, яка дасть її змогу піднести себе на полі культурно-освітньому і освідитися та стати оборонцем робітничої класи.

Десять літ минає, як з'організовано Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, і протягом цього часу поруч з ТУРФДімом зростають ряди інших наших робітничих організацій, а особливо ряди організованої молоді. Це свідчить, що коли прийде слушний час, молоді буде готова зайняти місце старших товаришів, які вже не зможуть даліше працювати в організації.

Хай-же нині, в десяту річницю ТУРФДіму, даємо клич: Хай живе Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім, хай живе його Секція Молоді! До науки, до організації, молоді робітничі, а день побіди буде недалекий.

Курсантка.

ПРО СЕБЕ САМИХ І ПРО МОЛОДЬ.

Саме слово молоді нагадує про щось енергійне, повне життя, щось надійне. Молоді в самім розквіті життя треба старатися знати про все, вчитися, розуміти та бачити все, що докрутиється.

Ми, робітничі молоді, підрастаємо рік за роком, вчимося гарно в тутешніх школах і всему прикладаємося. Але що ми бачимо, чого вчимося і на думку нам не приходять.

Робітничі молоді має дуже велике завдання. Підрастаючи, ми примушені залишити школу в молодому віці і заробляти на кусок хліба, щоб допомогти своїм родичам, які перепрацьовані. Ми перестаємо ходи-

ти до школи і мусимо йти до фабрики працювати за малечку платню.

Чому воно так діється? Чому тільки робітничі молоді мусить тяжко працювати? Чому діти панів не йдуть до фабрик до праці? Це робітничі молоді не приходять на думку. Вона вже з дитинства так вихована, щоб над цим не застановлятися. Друге, це те, що молоді працює такі довгі години і так тяжко, що після праці не береться її нічого до голови, бо вона перемучена.

Нам молодим робітничим дітям треба свідомості! Нам треба вчитися, але треба знати, що вчитися і де вчитися. Ось

ТУРФДІМ І МОЛОДЬ.

Підсумовуючи досягнення Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім на організаційнім, освітнім та культурнім полі за минулих 10 років, тобто за час свого існування, ми переконуючо твердимо, що в порівнянні з часом своєї праці його досягнення є колюсальні. Найкращим доказом цього є хоч-би праця серед молоді.

Ніхто не заперечить цього, що ніяка інша організація в Канаді не має стільки молоді за собою, як має ТУРФДім, а це доказує, що вона є організацією майбутнього, що вона ще швидше буде розвиватися. В таборі-ж патріотів позасідали самі старці, а їхня молоді стоїть на боці, бо зрозуміло, що молоді, яка переносить найбільшу частину тягару страшного визиску, не знайде собі місця в організації, що підтримує нинішній визиск.

Сьогодні українська молоді в Канаді, а зглядно Секція Молоді при ТУРФДімі не тільки поширила свою організаційно-освітню працю на широку

масу, вона всіля створила свій окремий журнал, "Світ Молоді", який за один рік існування знайшов собі тисячі читачів.

Цього року з нагоди з'їзду ТУРФДім Секція Молоді мала свою окрему конференцію, де хоч з неповною репрезентативією, обговорювано найпекучіші питання. В виходячих роках Секція Молоді мусить мати свої конференції з переважачуючою, як що не з повною репрезентативією, як старших так і молоді є Ліга Комуністичної Молоді і Комуністична Партія Канади.

не тому то на слідууючу неділю відбудеться аж два концерти: один рано, а другий вечером. Та й певний, що все одне буде тісно. Хіба-б до цього додати ще один концерт на вечір, тобто вечером два концерти: один від 7-ої до 9-ої години, а другий від 9-ої до 11-ої години.

Нині ми святкуємо десятилітній ювілей Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім. Дивлячись на нас, ми самі лише мистецькі сили, а скажу: ми маємо що святкувати.

Присутний.

ДИВЧА МАНДОЛІНОВА ОРХЕСТРА при Ц.В.К. ТУРФДімі у Вінніпегу, одна з найстарших мандолінових орхестр ТУРФДіму в Канаді. Тепер таких орхестр при відділах ТУРФДіму є поперх 50.

TO THE UKRAINIAN MANDOLIN ORCHESTRA.

IN APPRECIATION OF THE UKRAINIAN MANDOLIN ORCHESTRA OF WINNIPEG GIRLS WHO PLAYED IN THE GARRICK THEATRE SUNDAY AFTERNOON, MARCH 18, 1928.

Hail!
Maids of the Merry Mandolin
Whose Music charms the heart
And wafts me to another clime
Another World apart.
Where blows the blossom of the lime
And misty grapes concealed
Hang succulent from clinging vine
By fitful breeze revealed.

Where Nature's bounty is for all
And Kindness reigns supreme
Where Love and Justice meant for all
Is not an idle dream.
And Nature's bounty mine to take
And profit is the Blast
That blights and drives Worth to foresake
The ideals of the past.

As o'er the blue seas feathered crest
The throbbing notes are blown
So here in Canada's frozen breast
They find a welcome home.
While yet again the sweet refrain
Shall echo o'er the sea
Till war and strife no more remain
And men shall Brothers be.

They're Daughters from the Workers homes
These Maids whose praise I sing
And with impassioned strain there comes
The message that it brings
So neat, so sweet and all complete
Arrayed in red and blue
Who with fair Nature's charms compete
And shade her fairest view.

They know that Freedom's coming soon
Hope in the bosom springs
They'll teach their children how to tune
In perfect fifths the strings
And play for the joy of playing
To make the people glad
A message of Hope conveying
To the weary and the sad.

EAST KILDONAN, MAN Archie Taylor.

(Цей вірш, який говорив сам за себе, прислав автор на адресу Центрального Виконавчого Комітету ТУРФДіму після концерту нашої Дівочої Мандолінової Орхестри в Герік Театрі, влаштований в міжнародний день робітничої оборони, тобто в день Паризької Комуні, в неділю, 18 березня 1928 року. — Ред.)

НЕЗАБУТНІ КОНЦЕРТИ.

Міжнародний День Робітничої Оборони у Вінніпегу.

Дня 18 березня ц. р. в годині 3, по полудні, устроено в Герік театрі, в центрі міста Вінніпегу концерт-мітинг нагоди Міжнародного Дня Робітничої Оборони та 57. роковин Паризької Комуні.

Величезний театр був майже заповнений. Мітинг мав міжнародний характер тому, що публіка складалася з ріжних національностей.

Програма концерт-мітінгу була дуже багата. Багата не так кількістю, як якістю, особливо її мистецька частина. Виконання мистецької частини програми припадо виключно на долю Дівочої Мандолінової Орхестри під проводом т. Н. Гуляка, знаної українському робітничству Канади.

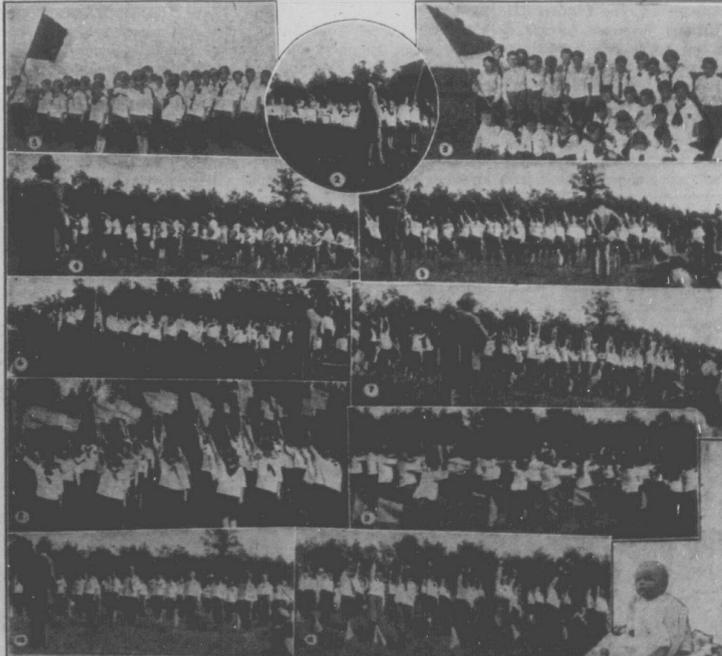
Програма складалася з класичних куєнів, які виконала Д. М. О., як: "Лайт Кевелер", уривки з "Ль Тростаро", "Польський танець", "Вечерниці", "Дезерт караван", "Алога о"; сольо т-ки К. Палюк; "Олд-блек-Джо" — квартет, виконали т-ки К. Палюк, С. Капуєняк, М. Харчина і С. Куєма; дует т-ка К. Палюк і т-ка М. Харчина — "Ла-Палюма".

Мистецька частина випала незвичайно добре. Після кожної точки публіка нагороджувала виконавиць гучними оплесками. Надто бурливо вітала публіка "Вечерниці", а що мандоліністки надпрограмово виконали "Серенаду" Шуберта, де сольо співала т-ка Палюк.

Загалом це був один з найкращих концертів, що їх дала Дівоча Мандолінова Орхестра. Любо було сидіти та прислухатися м'ялдіючим звукам при приміромому захованню публіки. Не знаю, чи то на цему концерті були справжні любителі музики, чи то в центрі міста всі стають любителями? Оскільки мені відомо, то зараз таки по концерті зголосилися до орхестри представники від радіо-станцій з пропозиціями співати та грати для радіо. Вагаї всі точки програми були виконані справді по мистецьки.

Також треба відзначити дисциплінарність в орхестрі — як вона виходила і сходила із сцени. Річ та, що це кіно-театр і сцена в ному збудована так, що заходити на неї треба від публіки. А тому, що концерт переплітався промовами, орхестра три рази виходила і опускала сцену. Але робила це в такому вірцевому порядку, що публіка кожну її появу оплескувала.

На цему концерті було троє промовців: секретар К.Р.О.Д. Дж. Елсон, представник від Кемпедіон Бродергуд оф Рейлвей Емплоїс, т. Дейві і від Компартії т. Юн. Всі три промовляли в англійській мові про Міжнародний День Робітничої Оборони, про наступ капіталу та

Вільні вправи на піюнку відділу Секції Молоді ТУРФДіму у Вінніпегу.

МАНДОЛІНОВА ОРХЕСТРА ПРИ ВІДДІЛІ ТУРФДІМ В ТОРОНТО, ОНТ.

В неділю, 1. квітня, в годині 8:30 вечером торонтонський хор при відділі ТУРФДіму та мандолінова орхестра з Торонто і Вест Торонто устроє прекрасний концерт, який буде цікавий тим, що орхестра і хор будуть співати і грати до радіо, яке буде встановлене в Укр. Роб. Домі. Товариші і товаришки на провінції повинні використати цю нагоду та послухати м'ялдіючої пісні та музики через радіо.

РОБІТНИЧА ОРГАНІЗАЦІЯ В КОЛМЕН.

Українські робітники в родині в Колмен, Алта., гуртувалися до 1918 року в Укр. Соц. Дем. Партії. Коли канадський уряд проголосив загалом партію поза законом, тоді свідоміші однієї агрутувалися в драмспівгуртку чисто місцевого характеру, щоб продовжувати бодай мистецьку працю між працівниками.

Коли засновано Товариштво Укр. Роб. Дім, тоді наш драмспівгурток перетворився в його філію. Зпершу не було в нас великої роботи. Грали час від часу представлення й устроювали танці. Зі зростом свідомості й досвіду наших членів, організація здобує чим раз більший вплив між робітниками й з часом зростала культурно-освітнім осередком для всіх українських робітників цієї місцевості.

Зараз наш відділ ТУРФДім нараховує около 40 членів, а відділ Жіночій 20 членків. В минулому устроювано курси для малграмотних і неграмотних. Неграмотність майже зникла й українські робітники й робітниця стоять під зглядом культурним багатим вище, ніж це було 9 — 10 років тому назад. Також є дитяча школа,

в якій підготовляється молодь до кращого майбутнього життя.

З розвитком наших організацій, виявилася потреба власного приміщення й минулого року побудовано своїми власними силами Укр. Роб. Дім вартості \$4,000. Довгу на дім вже мало й осталося, лише одна шеста загальної суми. Можна з певністю сказати, що на першу річницю існування Укр. Роб. Дому в Колмен з довгу й сліду не остане.

Майже кожний член нашого відділу є передплатником "Українських Робітничих Вістей", а кожна членкиня — передплатницею "Робітниця", не рахуючи тих передплатників, які не є в організації.

Завдяки ТУРФДім у нас сформувано відділ Робітничого Запозомого Товариства, який члешить поважне число членів і приносить робітникам чимало користі.

Десятилітній ювілей існування ТУРФДім повинен бути для нас стимулом до ще інтенсивнішої праці на культурно-освітньому полі.

Хай жне й розвивається Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім!

Е. М.

фармерським населенням в Канаді. Ці організації дають нам можливість бачити нинішній капіталістичний світ в його правдивім світлі. Тому наші робітники й фермери горнуть до них так, що нині вони нараховують тисячі членів.

Це примушує навіть ворогів робітничо-фермерського руху признати, що ТУРФДім є першою українською організацією, яка за так короткий час високо підняла культурно українське населення в Канаді.

Майже при кожному відділі засновано "Драмспівгуртки", "Мандолинові Оркестри" і Дітотчі Школи для навчання української мови, співу, музики, українських народних танків і т. д. Ця вся праця потребує учителів, диригентів і відділи звернулися за ними до Ц.В.К. ТУРФДім у Вінніпегу. Щоб їх виховати, засновано у Вінніпегу, в осередку всіх наших робітничо-фермерських організацій, у Робітничім Домі, Вищий Освітній Курс, на якому зараз вчиться більш як 50 курсантів на те, щоб по скінченні курсу могли вчити в Дитячих Школах і більш зміло працювати в організації.

І в нашій місцевості, Прудгом, Саск., звідки я сам походжу, є вже відділ ТУРФДім. Наша місцева організація в Прудгом прилучилася до ТУРФДім в 1924 році. В нашій місцевості панувала ще тоді неграмотність і страшна відсталість. Люди не розуміли своїх класових інтересів і звали себе патріотами. Звичайно, патріотизм виявлявся на святах і празниках, коли була в місці ковбаса, а в фляшці самогон.

Але наш відділ ТУРФДім взявся за освідмлюючу й культурну працю, і за пару років старі, погані звички зникли, а що ще не зникло, то поволі змирає раз на завжди.

Друге, чим відділ в Прудгом може похвалитися, це те, що з своїх рядів висунув наперед діяльного члена організації, що був організатором ТУРФДім, головно між фермерами в Саскечевані і Алберті. Він допоміг нашому відділові в Прудгом викоринити з своєї місцевості п'янство і празникування, хоч сам не мало потерпів за те, що борювався непохитно, щоб і між українським фермерством підняти свідомість та зміцнити силу організації.

Товариші! Святкуючи нині десяти річницю ТУРФДім, поспішайте, щоб за других десяти літ наші ряди зміцніли до того, аби ми були значною допомогою у скасуванні нинішньої невірності та встановленні влади працюючих, як в С.С.Р.

Піднімим вище в гору червоний прапор, змочений кров'ю борців за наші права і борімося аж до остаточної перемоги!

Прудгомськ.

ПОСМЕРТНА ЗГІДКА.

Дізнаюся з наших читачами сумною вісткою про смерть молодого товариша Дмитра Вакалюка, сина Івана Вакалюка з Вінніпегу, Ман.

Покійний Дмитро Вакалюк народився в 1906 році в місті Вінніпегу і мав всего 22 роки життя, коли попрашався з шим світом. Він з малих літ ходив до публичних шкіл і успішно покінчив 10-й грейд в Сейнт Джакс Технікшл школі. Покійного всі любили і поважали, бо був примирним та чемним учнем в школі, а також добрим членом вінніпегської відділу Секції Молоді. Захорував 19. грудня 1927 року і пролежав 10 місяців в шпиталі, помер на запалення легких 13. березня ц. р.

ДМИТРО ВАКАЛЮК.

Похорон відбувся в четвер, 15. березня, в годині 3. по полудні з хати його батька Івана, під числом 738 Манітоба Евіню при участі вінніпегської Дівочої Мандолинової Оркестри та багатьох його знайомих близьких і далеких приятелів і симпатиків. Оркестра заграла в хаті, де лежало тіло покійного, похоронний марш і описали забрало слово: від імени місцевого відділу Секції Молоді, т. Вивюрський, а від місцевих українських організацій робітників, т. Присташ. По їх промовах тіло покійного забрало на шпитал. При вході на шпитал, Дівоча Мандолинова Оркестра почала грати похоронний марш аж до гробу. Над гробом т. Присташ і Вивюрський виводили ще раз промови і всі присутні попрощали покійного при грі Мандолинові Оркестри на вінний спочинок.

Син, наш дорогий товаришу, вічним сном і нехай земля буде тобі пером. Старенькому т. Вакалюкові, батькові покійного, ми співчуємо в його горю по втраті свого найдорожчого сина.

Член відділу С. М.

КОЛГОРСТ, АЛТА.

Дня 19. лютого ц. р. відбувся похорон т. К. Петрика. Покійний походив з Галчини, родам з села Белауя, повіт Святий.

Дня 6. лютого рано його витягнуло з під "кари" у майні, позоманого в негритоманого. В такому стані пережив в шпиталі до 17. лютого, де серце великого болу й мук помер. Покійний товариш прожив 31 рік. Лишив жінку та двоє маленьких діточок. Належав до товариства ТУРФДім і також був членом Р.З.Т.

Над гробом виводили промови двоє товаришів в українській мові й один в англійській. По тов. Петрикові потерпіли не лише його жінка й діти, але також і організації, до яких він належав.

Син, дорогий товаришу! Хай земля буде тобі пером!

Робкор.

КОНЦЕРТИ Й ПРЕДСТАВЛЕННЯ

ВЕНКУВЕР, Б. К.

Драмспівгурток при відділі ТУРФДім у Венкувер відіграє в суботу, 31. березня, в Кінгтон салі, славу драму на 5 дій п. н.

"БЕЗБАТЧЕНКО".

Є це народна драма, перелегена гумором і захоплюючим гуртовним сценям, народними піснями і танцями. Драмспівгурток румчить, що хто прийде, то не пожадує. Ціни: тикетів для мужчин 50 ц., для жінок 35 ц., а для дітей 10 ц.

СТ. БОНІФЕС, МАН.

Старішим відділу Р.З.Т. в Ст. Боніфесі, а силами другої групи мандолинової оркестри з Вінніпегу, буде влаштований дня 24. березня в год. 8.30 вечером в Кінг Джордж школі

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ.

Програма концерту дуже багата. Тож приходіть численно і кичте своїх знайомих. Ціна тикетів для дорослих 25 ц., для дітей в шкільнім віці 15 ц.

ДІ ПЕС, МАН.

Драмспівгурток відділу ТУРФДім в Ді Пес, Ман., відіграє в середу, 28. березня, в У.Р.Д. гарну комедію-оперетку М. Кропівницького в 3-ох діях п. н.

"ПЕРЕХИТРИЛИ".

Хто не поінується прийти на це представлення, той не пожадує. Ціни тикетів умірковані. Початок точно в годині 8.30 вечером.

СВЯТКУВАННЯ

10-их РОКОВИН ТУРФДІМ У ВІННІПЕГУ!

В УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ ДОМІ У ВІННІПЕГУ З НАГОДИ 10-ИХ РОКОВИН ТУРФДІМ ДРАМАТИЧНИЙ ГУРТОК ВИСТАВИТЬ

В СУБОТУ, 24-го БЕРЕЗНЯ

ПОЕМОУ Т. ШЕВЧЕНКА ІНСЦЕНЗОВАНУ Л. КУРБАСОМ

ГАЙДАМАКИ

ТРИ ДІ І 16 КАРТИН. УЧАСТЬ БЕРЕ 100 ОСІБ. КОЛЕКТИВНА ДЕКЛЯМАЦІЯ ПІД МУЗИКУ, ХОРИ, ТАНКИ, НОВІ ДЕКОРАЦІ І КОСТЮМИ!

ПОЧАТОК В ГОДИНІ 8.30 ВЕЧЕРОМ. ЦІНИ ТИКЕТІВ: 50, 40, І 25 ЦЕНТІВ.

Замовляйте тикети наперед в буфеті Укр. Роб. Дому кожного дня.

В неділю, 25-го березня вранці

ВІДБУДЕТЬСЯ

КОНЦЕРТ для МОЛОДІ

РОДИЧІ ОВОВАЗКОВО ПОВИННІ ПРИСЛАТИ СВОІХ ДІТЕЙ НА ЦЕЙ КОНЦЕРТ, БО НА ВЕЧІРНІЙ КОНЦЕРТ ДІТЕЙ НЕ БУДУТЬ ВПУСКАТИ ДО САЛІ.

ПОЧАТОК КОНЦЕРТУ для МОЛОДІ ТОЧНО В ГОДИНІ 10-ІЙ РАНКОМ.

ПРОГРАМА БАГАТА І ДУЖЕ ЦІКАВА.

Пополудні, в годині 2.30

ВІДБУДЕТЬСЯ

МАСОВИЙ СВЯТОЧНИЙ МІТІНГ

НА ЯКОМУ ВИСТУПЛЯТЬ ПРЕДСТАВНИКИ ВСІХ РОБІТНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ВИЗНАЧНІ ПРОМОВЦІ. НА ЦЕЙ МІТІНГ ЗАПРОШУЄТЬСЯ ВСІХ ЧЛЕНІВ І ЧЛЕНКИНЬ РОБІТНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ЧИТАЧІВ І ЧИТАЧОК РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКОЇ ПРЕСИ.

Ввечері, в год. 8.30 відбудеться

ВЕЛИЧАВИЙ СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ

З БАГАТОЮ ПРОГРАМОЮ, ЯКУ ВИКОНАЮТЬ ВСІ МИСТЕЦЬКІ СИЛИ РОБІТНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ. СПЕЦІАЛЬНО ДЛЯ ЦЬОГО КОНЦЕРТУ БУДЕ ВДЕКОРОВАНА СЦЕНА І ІЛЮМІНОВАНИЙ БУДИНОК У. Р. Д.

НА ЦЕЙ КОНЦЕРТ НЕ БУДУТЬ ВПУСКАТИ ДІТЕЙ, ТОМУ ХАЙ РОДИЧІ ВИСИЛАЮТЬ ІХ НА РАНІШИЙ КОНЦЕРТ МОЛОДІ.

ВІДДІЛ ТУРФДІМ В КОЛСПУР.

Десять років існування нашої організації пройшло так скореньо, що й годі подумати. І не стямився, а тут вже й десять років.

Десять років — здається досить довгий час, але порівнюючи здобутки, які ми осигнули при допомозі нашої організації ТУРФДім, то не хочеться вірити, що вона така молоденька. Віком молоденька, але здобутками багата, бо нема другої української організації в Канаді, котра дорівнювала б здобуткам нашої робітничо-фермерської організації.

Коли взяти під увагу ці всі культурно-освітні здобутки, котрі дала нам робітничо-фермерська організація ТУРФДім, то мусимо уявити собі скільки треба було доложити праці, щоб за такий короткий час зробити такий поступ.

Коли б хто був скавав десять років тому назад, що між скалистими горами західної Канади, між майнерами в Алберті буде співати українська пісня, то ніхто не повірив би. Десять років тому назад мало хто знав, що українська народність існує в Канаді; а сьогодні Українці широко знав і

майнерських околицях, не лише як Українці, але й як найліпші борці за краще майбутнє. І до цього цього причинилася організація ТУРФДім та її преса, яка за останніх десять років була дороговказом для нашої організації.

І коли навіть Англієць говорить сьогодні про Українців, то має на думці культурних людей.

Не можна забути й тих концертів, які доводилося нам почути в таких глухих майнерських околицях. Про ті концерти говорили, говорять і будуть говорити, бо йони велика рідкість; а можливо, що це перший раз майнерам довелось почути українську пісню, відспівану дітьми робітників. Коли я агадую про майні, то маю на меті Лоскар, Кадомін, Манітєй Парк, де я був наочним свідком, як відбувалася концерт мандолинової оркестри з Едмонтону.

Багато зробила організація ТУРФДім і я на закінчення вшваю українських робітників і фермерів, щоб стали членами цього величезного культурно-освітнього колективу.

Курсант.

ДУМКИ ЧЛЕНА ТУРФДІМ З ПРУДГОМ.

З нагоди святкування десятилітнього ювілею Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім, я бажав сказати дещо від себе самого. Не потрапила я може висказати так, як другі, але зроблю це так, як мені диктують наслідки праці цієї організації, її досягнення. Про великі здобутки ТУРФДім не буду тут розсипуватися, бо вони аж надто знав і всім усема загалом.

Всі ми знаємо, що тільки завдяки організації ТУРФДім,

організовано українську робітничо-фермерську молодь в "Секцію Молоді", а жінок у "Жіночу Секцію"; створено теж окрему організацію — "Робітниче Запозомове Товариство", якого назва свідчить про те, що воно робить, і яке нині має свої відділи, так само як і ТУРФДім, його Жіноча Секція і Секція Молоді, по цілій Канаді. Всі ці організації, йдучи правильним шляхом, здобувають щораз-то більше довіря між українським робітничо-

Школа українських народних танців, влаштована відділом ТУРФДім у Вінніпегу. Навчання народних танців відбувається при всіх інших відділах ТУРФДім.

ІСТ КИДНОНАН, МАН.

Драмспівгурток при відділі ТУРФДім в Іст Киднонан, Ман., відіграє в суботу, 24. березня в годині 8.30 вечером в Укр. Роб. Домі драму в 5-ох діях п. н. "ВИХРЕСТ".

Драма з народного життя з співаним й танцями в супроводі оркестри. Робітники й робітниця Іст Киднонан і Елмвуд повинні прийти на неї гromadно. Вступ для дорослих 35 ц., а для дітей 10 ц.

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ.

Програма концерту дуже багата. Тож приходіть численно і кичте своїх знайомих. Ціна тикетів для дорослих 25 ц., для дітей в шкільнім віці 15 ц.

МІТІНГІ, ЗБОРИ Й ЛЕКЦІЇ.

ВІННІПЕГ, МАН.

Цим повідомляємо всіх членків відділу Жіночої Секції у Вінніпегу, що в понеділок, 26. березня в годині 8.30 вечером відбудеться в Укр. Роб. Домі цікава лекція, яку виводять курсанти В.О.К. т. Юрків і Стефанішини.

Приходіть численно. Нових членків шро вітаємо.

ОСТАННЯ НАГОДА.

Прочитали ми в "У.Р.В.", що книжка т. М. Ірчана, "В Бурянах" — розійшлася і на складі видавництва її вже немає.

Одним не всім відомо, що онтерфрський Провок ТУРФДім має ще ограничену кількість книжок

"В БУРЯНАХ"

для продажі. Тож спішайте з замовленнями на цю книжку таки зараз, бо як спізнитесь, то будете жалувати. Відділ наших організацій можуть бути в нас для консультації. Замовлення разом з гроши поінайте на адресу:

Provincial Executive Committee
U. L. F. T. Ass'n,
300-302 Bathurst St.,
Toronto 2, Ont.

ПОШУКУЮ

ПОШУКУЮ свого товариша Петра Колозла, з села Черепівки, повіт Серет, Буковина. Прибув до Канади в 1926 р. і перебував в Алберті. Маю до него дуже важку староразуєв справу. Хто знає про него, або він сам, прошу зголоситися на пошук адресу:

Stefan Wozniak,
362 Ferguson Ave. N.,
Hamilton, Ont.

ПОШУКУЮ

ПОШУКУЮ свого товариша Василя Нікля, з села Нові Мамайці, повіт Чернівці, Буковина. Маю дуже важку справу для него. Хто знав би де він, або він сам, прошу зголоситися на слідуючу адресу:

Kost Pelewich,
Anyox, B. C.

НА ПРОДАЖ

НА ПРОДАЖ хата на п'ять кімнат, добре збудована й тепла в гарному місці при Причард вулиці під числом 836 у Вінніпегу. Продам по уміркованій ціні. Бі інтересовані можуть зголоситися на адресу:

836 Pritchard Ave.,
Winnipeg Man.

ПОШУКУЮ

ПОШУКУЮ свого брата Дмитра Буляховського з села Мосорівки, повіт Застава, Буковина. Перебував в Портедзі за Прері минулого року. Хто знає де він, або він самий, хай напише до:

Pentelcy Bulachotzski,
180 Syndicate St.,
Winnipeg, Man.

ПОШУКУЮ

ПОШУКУЮ свого кривана Захарія Рутки, з села Жучки, Буковина. Пошукую його Георгій Бризар. Хто знає про него, або він сам, хай зголоситися на пошук адресу:

Geo. Prihar,
Box 18, R. No. 1,
Sabin, Minn.